

Preu:
UNA
pesseta.

LA IL·LUSTRACIÓ

LEUDANZINA

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA

DE

CATALUNYA, VALENCIA, BALEARS Y ROSELLÓ

Any II

Barcelona, 1.er de Janer de 1901

Núm. 5

SUMARI

GRAVATS: S. S. Lleó XIII, retrato per A. Utrillo.—Decorativa, de E. Moyá.—La adoració dels pastors, fragment d'un quadro de Murillo.—Diada dels reys, per M. Foix.—Lo gall, dibuix de F. Sardá.—Fí de sige: La estatua de la Libertat iluminant lo món, per Joan Llimona.—Les fires de Sant Tomás, fotografies de Pere Ball-Llovera.—Un rey de pagés, per F. Sans Castaño.—Real Monastir de Poblet: Planta baxa, plano per Antoni Rovira y Rebassas; Capella de Sant Jordi; Ala románich-ojival; Cúpules y muralla posterior; Celler; Interior de la Sala Capitular; Porta daurada; Biblioteca, y Font del claustre (fotografies).—Decorativa, per F. Sans Castaño.—Caricatures.

TEXT: La torra de Sant Gervasi (acabament), per E. Boxet (ilustracions de A. Mestres).—L'adeu al segle (poesia), per Arthur Masriera.—Crónica de Catalunya, per Ferrán Agulló.—Raxa (poesia), per Miquel Costa y Llobera.—Nostres grabats.—Real Monastir de Poblet: Resum històrich, per Antoni Massó.—Epoca nova, per Rafel Nogueras y Oller.—Avis.—Sport, per J. Elías Juncosa.—Lo Nadal del anglés (quènto ilustrat).—Quèntos de per tot arreu, per R. M.—Bibliografia.—Curiositats y passatemps.—Anuncis.

FRAGMENTS DE POBLE

AVIS

Lo carácter marcadament important que té per la història y pel bon nom de nostra terra la iniciativa presa per l'Ateneu Barcelonés, ó sía procurar per la conservació de les venerandes despulls del antich y real Monestir de Poblet, va sugerirnos la idea de celebrar la entrada del nou sicle ab la publicació simultània de dos números, un de corrent ab totes les seccions, y un altre dedicat exclusivament á Poblet.

Mes essentnos completament impossible realisar nostre pensament per la falta material de temps, hem determinat davant de la pressa que porta lo travallar pera que no s'efectuhi'l definitiu enrunament de aquell monument de la Patria, suprimir en aquest numero lo suplement de modes que li corresponia, y dedicar aquelles quatre planes al monestir de Poblet, á si de què'l poble català en general, y en particular nostres suscriptors, recordin una vegada més lo que fou lo casal dels reys de la anyorada confederació catalana-aragonesa, y pera que dita recordança los serveasca d'estímul pera travallar tots junts per la conservació de tan preuada joya arquitectònica.

Supliquém, donchs, á nostres distingides abonades que'ns dispensin si alterém l'ordre de publicació del Suplement de Modes que ab tanta acceptació ha estat rebut per totes elles y pel pùblic en general, dispensa que segurament conseguirém del seu patriotisme ja que'sens dupte reconixerán que solament l'amor á la patria ha pogut fernes fer aquest canvi en l'ordre de publicació del Suplement ó revista dedicada á les dames catalanes.

Y ara, que tinguin tots un bon principi d'any nou, es lo que desitja

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA.

Després d'expressades algunes idees sobre'l ciclisme y son organisme principal, aném avuy á parlar del que podríam dir en certa manera continuador d'aquell, ab lo qui té una gran afinitat y que, además, avuy té carácter d'actualitat; nos referim al automobilisme. Ab aquest mot entenem tot lo que's refereix á les metxes màquines del ciclisme, mes ó menys modificades, mogudes per força motriu que portan en sí metxes.

N'hi há de moltes menes, des de les formes de bicicletes y tricicle (dit motocicle) fins als quadrici-

cles (quatre rodes) y finalment cotxes de tota mena. Los diferents vehicles van moguts per benzina (motor-nafta) casi sense excepció en los tipos petits y per vapor o acumuladors electrichs quan se tracta de tipos grossos ab molts cavalls de força. Poden dividir-se en ddes agrupacions: la una en que hi entràn les bicicletes, motocicles y quadricicles, en la major part dels quals en general lo *chauffeur va montat*, essent sols d'un ó de dos setis com á maxim, y de $1\frac{1}{2}$ ó $2\frac{1}{2}$ cavalls de força, y la segona agrupació comprén les màquines ja voluminoses y de molt pes, ab quatre rodes, molts cavalls de força y finalment en forma de coixe, es á dir que lo qui conduheix va assentat; aquests son de tres ó quatre setis, generalment ab mil formes diferents, des de les de victorias, cupés y berlines, fins a mil d'altres més caprichoses, á gust del qui les posseheix, y van mogudes per vapor, electricitat y algunas vegades la benzina.

Encara podém parlar d'una tercera divisió en que s'hi poden enclooure los vehicles de transport, ja sia per les persones, en forma de diligencia, omnibus, etc., ó pera les mercaderies de tota mena des del cotxe industrial que per la ciutat reparteix lo genero á domicili, fins al carro revingut que de distancies de 20 y 30 kilòmetres porta les mercaderies á la ciutat pera la seva venda, com podria aplicarse ab grans ventajes á les fabriques de texits que manen continuament sis ó vuit mules pera'l seu us particular. A n'aquesta última aplicació no hi hem arrivat encara en nostre país, ahont, en canvi, hi há un gran nombre de serveys de automòvils pera conduhir viatgers entre moltes poblacions de Catalunya, especialment per les províncies de Lleida y Girona, facilitant considerablement les relacions entre llochs que no poden usar lo ferrocarril ó no'n tenen; ademés, en les províncies del Nort d'Espanya, per Galicia, Asturies, Vascongades, etc., etc., n'hi há en major nombre que en nostre país, degut sens cap dupte al estat de les seves carreteres considerablement millors que les nostres, lo que facilita notablement lo seu us. A part d'axó, la major part de lectors haurán sentit parlar diferents vegades de serveys d'omnibus automòvils per l'interior de la nostra metixa ciutat, haventhi ja qui asegura que s'ha demanat lo competent permís al nostre Ajuntament pera posarlo en pràctica immediatament. Per acabar aquesta part diguem que molts dels cotxes que fan aquests serveys han sortit d'uns importants tallers de la nostra metixa ciutat.

Aném ara á parlar del automobilisme com á sport, ab la major concisió possible, ja que l'espanyol hi obliga. Ademés de moltes de les ventajes que reporta l'ús del ciclisme, l'automobilisme permet recórrer grans distancies ab una marcha regular y segura, pujar les costes sense fatiga y viatjar ab gran prestesa y á la absoluta voluntat del viatger, ab un gasto extraordinariamente reduhit.

En nostre país existeix un nombre d'automòvils considerable, relativament á la novetat del sport y al increment que ha pres en altres països. Cal dir solsasment que á França, segons una estadística publicada fa poch, se feya pujar lo nombre d'automòvils á més de mil cincents (sense comptar los motocicles), cantitat que aumenta cada dia, ja que les fàbriques no donan l'abast á les demandes.

A Madrid n'hi há uns quants, ademés de Bilbao y altres poblacions; en quant á Barcelona n'hi haurà com á una cinquantena. Los dies 16 y 17 de desembre, reunits una vintena d'automòvils y algunos motocicles, efectuaren una excursió á Vich (68 kilòmetres), primera en sa classe en nostre país, contestant á la invitació que's feu lo Campionat Chauffeur del Mediterrani, aquell que, anant á passeig ab lo seu cotxe, caygué un dia al mar (sic), fet sense precedents en la historia. Assistiren á n'aquesta excursió nostres amics senyors Casanova, Carbó, Serarrain, Bouffart, Gómez, Baxeras, Fradera, Comas, Rusi-

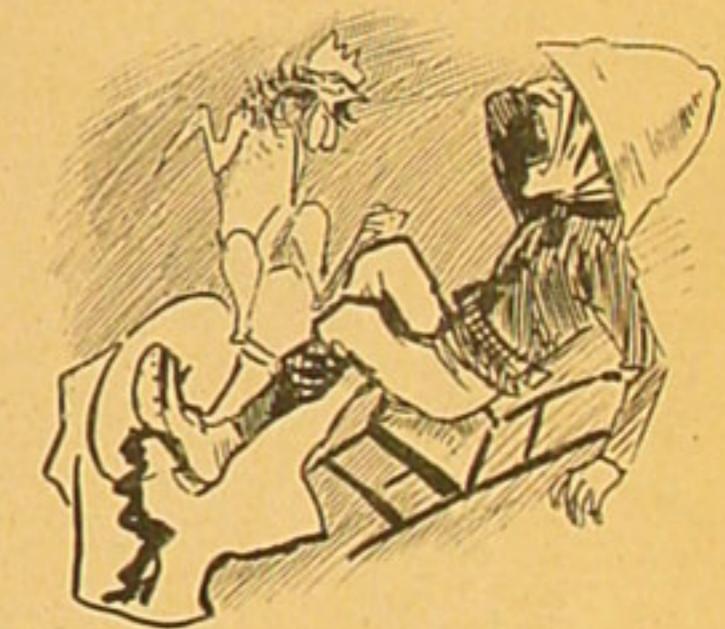
nol (J. M.), Miquel, Pujó, Sabater, Homet, Abadal, Masfarré, Truco, etc., etc., havent fet lo trajecte ab tota satisfacció y havent resultat un gran èxit la primera excursió d'automòvils feta en nostre país.

J. ELIAS JUNCOSA

LO NADAL DEL INGLÉS

... y clavantli el ganivet ab tota satisfacció...

se li revisa sobtadament dexantlo espahordit.

QUENTOS DE PER TOT ARREU

IV

LO MENTIDER Y'L LLOP

Una vegada era un vaylet molt mentider, qu'enjegava un remat d'ovelles al peu d'un bosch. Y volent divertir-se á costa de la gent, com sovint solia ferho, tot d'una se posá á cridar ab tota sa garganta: «Lo llop, lo llop!...»

Los pagesos d'aquells volts, que sentiren aquells redimontris de crits, á més córrer hi acudiren tots, armats ab fangues y pals, y escopetes. . Mes veient que ni d'aquí ni d'allá no s'ovirava cap llop, giraren la esquerra y tocaren lo trapán, cada hu á casa seva... Y llavors lo vaylet tria que riu tot darrera d'ells...

L'endemà, altra vegada torná ab la metixa: «Lo llop, lo llop!...»

Los pagesos, encara que no en tant nombre com á la vigília, també hi tornaren á comparéixer... mes al veure que per segona vegada lo llop no's veyá ni en palla ni en pols, arronsaren les espalles... y xano xano tornaren á sos llochs: emperò jurant que

LA
ILUSTRACIO
LLEVANTINA

REVISTA ARTISTICA-LITERARIA

DE

CATALUNYA, VALENCIA, BALEARS Y ROSSELLO

—
ANY SEGON
—

BARCELONA :

Rambla de les Flors, núm. 20, 1.^{or}

1901

TAULA DE LES MATERIES CONTINGUDES EN AQUEST TOMO

SECCIO ARTISTICA

Pág.	Pág.	Pág.			
Actualitat.	19	Detall dels Claustres de la Catedral de Barcelona, apuntació de X. Gosé.	340	Interior del chor de la Catedral de Tortosa.	322
Arrivada de l'« Associació Catalunya » de Lleida á Torres de S. gre.	21	El President del Transvaal navegant ab rumbo á Europa.	15	Joaquim Sorolla, dibuix de Zapater.	12
A bordo, dibuix de J. Llaverías.	37	El Doctor W. Leyds.	31	Joseph Verdi.	91
Actualitat d'Holanda	106	En Celestí Sadurní.	47	Joan Torrandell.	151
Acabament de la felicitació, dibuix de M. Foix.	118	Excmo. é Ilm. senyor Doctor don Joseph Morgades y Gili.	67	Jurat dels Concurs de Flors.	186
Actualitat extrangeres.	119, 154, 155 y 275	Escut ó sagell del Doctor Morgades.	68	Joan Monjo y Pons.	192
Arthur Nikisch.	145	Enterro del Doctor Morgades.	70 y 71	Joseph Lluís Pellicer.	200
Aspecte de la Ronda de Sant Antoni.	162	Entrada dels boers á la Colonia del Cap.	74	Joventut, quadro de G. Linden.	317
Arrivada del President dels Jochs Florals.	162	Escriptori predilecte d'En Balaguer.	81	Jerro de plata cisellada y esmalts.	323
Alcaldes catalans suspesos	163	Enterro de la Reyna Victoria d'Inglaterra.	94	Lo President Krüger en 1865, en 1875 y en 1900.	30
Alòs, poble de la vall d'Aneu.	212	Es la guardia que passa, quadro de B. Lemeunier.	95	Lo general Dewet y el seu Estat major.	30
Arrivada á Barcelona del Cardenal Casañas.	290	En Trinitat d'Alemany.	128	Lo descarrilament del sud exprés	36
Arquitectura moderna. Casa particular del Passeig de Gracia de Barcelona.	326	Excm. y Rd. Doctor P. Alfons Marfa Mistrángelo.	153	Lo Doctor Robert llegint lo discurs inaugural al Ateneu Barcelonés.	46
Belleses naturals de Méjich.	109	En Joseph Masó y Gou.	160	La adoració dels pastors, fragment d'un quadro de Murillo.	53
Blanca Monnier, la segrestada de Poitiers.	195	En Francisco Pi y Margall.	333	Lo gall, dibuix de F. Sardo.	55
Balears.— Valldemossa.	268	En Anicet de Pagés y de Puig.	166	Les fires de Sant Tomàs.	58 y 59
Casament del Príncep Albert de Bèlgica y la Princesa Elisabet.	7	Estatua descoberta,— Pompeya.	172	Lo monastir de Ripoll.	68
Concerts Casals Baüer, dibuix del natural per F. Sardá.	11	Enrich Prat de Riva.	175	La Reyna Victoria.	74
Capa magna existent al Museu de Vich.	66	En Leonci Soler y March.	186	Lo Príncep de Gales.	74
Claustre d'Estany.	69	Esterri d'Aneu.	212	Lo Duch de York.	74
Claustre de Sant Joan de les Abadeses.	69	En Joseph Serra y Campdelaçreu.	217	Lord Roberts.	74
Casa de Santa Teresa. Retaule del cap-sal del llit.	84	Eusebi Guiteras.	256	La estació de Vilanova.	79
Casament de sa Altesa Real la Princesa d'Asturias.	103	En Francisco Maspons y Labrós.	277	Les absoltes devant de la Biblioteca.	80
Casa del senyor Sitjas Bassa.	120	Eminentissim senyor Doctor don Salvador Casafas y Pagés.	281	La capella ardent.	80
Chor y senyera de «Lo Planter».	121	Excm. senyor don Francisco de Paula Rius y Taulet.	291	Los hostes argentins.	85
Caxa del segle XIII hon t'guardan los documents dels Jochs Florals.	166	Exterior del chor de la Catedral de Barcelona.	322	Lo Rey Eduard VII y la Reyna Alexandra.	91
Collegi nàutich mercantil de Vilassar de Mar.	192	Excmo. senyor don Joan Sallarés y Pià.	324	Lo ball de les gitanes al Vallés.	107
Croquis barcelonins: La processó de Corpus, per Pellicer.	200	Esteve Masclans Pascual.	328	Lluís Héctor Berlioz.	108
Claustre dels monestirs de Sant Culpat del Vallès.	203	Francisco Laporta y Mercader.	20	Los mestres Nicolau y Millet.	108
Cap de Sant Sebastià, dibuix de J. Llaverías.	222	Facsimil de la portada del missatge eniat á M. Krüger.	25	L'Strauss al Liceu.	113
Catalunya. Vista de Puigreig, dibuix de J. Llaverías.	267	Fragment del Port de Palamós, dibuix de J. Llaverías.	26	Lo diumenge de Rams á la Catedral de Barcelona, dibuix de Juli Borrell.	125
Casa payral de la família Maspons de Bigas.	277	Francisco Soler y Rovirosa y algunes de ses obres.	42 y 43	La benedicció de les palmes á la Concepció.	127
Creu de terme de Sant Marí de Provensals.	294	Fí de sige, la estatua de la llibertat iluminant lo món, per J. Llimona.	56 y 57	La fira de les palmes.	127
Creu de ferro forjat.	304	Finestrals restaurats pel Doctor Morgades.	67	Lo darrer sopar.	129
Don Amadeu Vives.	3	Francisco de P. Sánchez Gavagnach.	105	La adoració dels tres Reys, pintura al fresch en la Seu de Valencia.	133 y 134
Don Angel Guimerà.	3	Félix Gras	115	La Església de Sant Joan les Fonts, dibuixos de Berga y Devess.	135
Don Pau Font de Rubinat.	15	Facsimil de la primera plana del primer número de <i>La Veu de Catalunya</i>	175	Les falles de València.	136
Diada de Santa Llúcia, tornant de la fita, dibuix de A. Utrillo.	38	Francisco X. Tobella d'Aguila y la exposició monogràfica del tubercle la trunfa.	178 y 179	La primavera, dibuix de A. Utrillo.	137
Doctor Don Francech Aguilar y Serrat.	45	Fires de Valencia, concurs de cartells.	215	La processó del Angel (Blanes).	139
Diada dels Reys, per Marià Foix.	54	Fires de Valencia.	238 y 239	La caricatura en lo chor de la Seu Barcelonina.	140, 141 y 152
Doctor Francisco Salvà y Campillo.	86	Ferrocarril funicular del Tibidabo.	310, 311	Les medalles de la « Unió Catalanista ».	150
Don Lluís Ferrer Vidal y Soler.	90	Fràgment de la Iglesia dels Àngels de Barcelona.	312 y 313	La Junta del Cens en lo Saló del Consistori Nou de Barcelona, apuntació del natural per J. Llaverías.	150
Don Bartomeu Robert i Jarzabal.	101	Gent de casa, per M. Foix.	313	Lo Comte Saint-Saud.	157
Don Ramón Picó y Campamar.	102	Grup de sitgetans contemplant lo pas del Orfeó Català.	234	Los substituts dels tranvies.	162
Don Artur Osona y Formentí.	103	Hores d'anguila, dibuix de A. Utrillo.	77	La presidència del meeting del Nou Retiro.	164
Don Ramón de Campoamor.	105	Hores á Verdi, la plassa del Capítoli à Roma.	124	La música militar dirigintse al local de la Cambra per la seva inauguració.	170
Detall de Vilasar.	120	Hipodrom de Barcelona. Les festes d'en guany.	199	La sortida de la festa dels Jochs Florals de Barcelona.	171
Don Jaume Arús y Font.	165	Historia de Catalunya. La reconquesta. Dibuix inédit de J. Lluís Pellicer.	201	Lo Comte Lleó Tolstoi.	172
Don Lluís Cebrià.	165	Italia Vitaliani.	114	Los diputats regionalistes de Barcelona.	173
Don August Danvila.	165	Indústries artístiques. Caja cinerària.	245	La plassa de Sant Jaume lo dia del scrutiní general.	174
Don Salvador Giner.	165	Inauguració del monument á Rius y Taulet.	286	Lo Sagrat Cor de Jesús, quadro de A. Utrillo.	187
Don Antoni Chocomeli.	167	Let.		La assamblea de Tarrasa.	188, 189 y 190
Donya Pilar de Sarrià, Marquesa de Puerto Nuevo.	167			Lo Pi de les Tres Branques.	191
De bon matí, apuntació del natural per A. Mas y Fontdevila.	180			L'Orfeó de Capdevàrnol y la benedicció de sa Senyera.	193
Don Juan Mafé y Flaquer.	209			Lo monestir de Sant Culpat del Vallès y la societat coral « La Lira ».	202
Detall de la façana principal de la casa del carrer de Casp número 52.	231			La Creu roja á Sant Gervasi.	214
				L'arbre de la nit trista (Méjich).	219
				La batuda.	221

Pág.		Pág.		Pág.	
L'hereuet de casa, quadro de M. Gullón.	226	Obsequi al Orfeó Català.	14	Saló Biblioteca.	81
La arribada dels diputats regionalistes.	227	Promesa, per Joan Llimona.	1	Saló de pintura de la Biblioteca Museu Balaguer.	83
Los banys de la Barceloneta.	233	Palma de Mallorca, Pati, escala y galería de la casa del Marqués de Sollerich.	9	Sala d'escultura de la Biblioteca Museu Balaguer.	83
La Roca y sos entornos.	250 y 251	Palma de Mallorca, Iglesia y claustres de Sant Francesc y la Llotja.	24	Sa Altesa Reial donya María de la Marçé de Borbón y don Carles de Borbón y Borbón.	89
La estatua d'En Rafel de Casanova.	262	Present de missa nova, progepte d'En A. Riquer.	44	Sala de Concerts de la orquesta filarmónica de Berlín.	145
Los catalanistas detinguts durant la nit del 14 de setembre.	269	Planta baixa del Reyal Monestir de Poblet.	61	Senyor Sánchez Torralba.	165
La manifestació catalanista del 15 de Setembre.	274	Palau Episcopal de Vich.	67	Sala d'esgrima del Circo equestre barcelonés.	196
Llaudador valencià.	280	Proclamació del nou Rey d'Inglaterra Eduard VII.	94	Salvador Busquets y Soler.	205
La diada dels morts, dibuix de F. Sans Castaño.	293	Port de Barcelona. Aparells mecànics per la descarga de carbó mineral.	97	Santuari de Montgarri.	212
Los solistes de la Escola Cant-ruï de París y l'Orfeó Català à Barcelona.	298	Passeig del Bisbe Morgades.	102	Senyera del Centre Català y guapo de socis organisadors de la visita del Orfeó Català.	224
Llosa del Panteó de la família Montobio.	301	Palestina.	115	Sagell conmemoratiu del Orfeó Català.	225
La castañera de la plassa Real, dibuix de J. Nolla.	302	Passos de la procesó de la Setmana Santa à Murcia.	122	Senyoreta donya Piar Pérez.	243
La Iglesia de Pórqueras, dibuix de E. Canibell.	315	Per Santa Creu, dibuix de F. Sans Castaño.	149	Santa Cecilia, per J. Pahissa.	328
Lo nasciment de Jesús, dibuix de F. Xuñetra.	329	Pels vols de la Ronda lo dia 1 de Maig.	162	Tots Sants, per A. Utrillo.	6
Lápida destinada à la Basílica de Tarrasa.	337	Postal commemorativa dels Jocs Florals d'enguany.	167	Travall barcelonés de principis del segle XVI (arqueta).	69
Mariano Benlliure, dibuix de Zapater.	12	Passeig de Figueres.	171	Temple romànic de Vich.	69
Montanyes de Berga.	27	Perpinyà, la plaça Arago.	181	Tema d'una vida d'hèroe (autògraf d'En Strauss).	113
Matxos d'Olot, dibuixos d'En J. Llimona.	28 y 29	Paissatge, quadro d'En Llorens Lladó y Juliá.	216	Tipos valencians, pagesa, cusidora.	220
M. Chamberlain.	31	Présent ofert al Orfeó Català per lo magnífic Ajuntament de Sant Feliu de Guixols.	224	Tallant rahims, dibuix de F. Sans Castaño.	257
M. Cecil Rodes.	31	Portada de la Iglesia de Caldas de Montbuy.	244	Torre campanar de Sant Miquel de Cuxá, (fot. de J. Vintró).	340
Mr. Krüger à la Cannevière de Marsella saludant al poble.	31	Portada de la Iglesia de Santa María de Requena (Valencia).	263	Un pescador novell, per D. Baixeras.	13
Mitra de Sant Bernat Calvó.	69	Palma. Passeig del Born.	279	Un rey de pagés, per F. Sans Castaño.	60
Mr. Juli de Carselade del Pont.	72	Proclamació de Jordi de Podiebrand, Comte Rey de Bohemia, quadro de N. de Brozik.	287	Una sala del Museu Episcopal de Vich.	67
Museu Balaguer (Fragment de la Sala Isabel).	84	Perpinyà: Passeig dels Platanos.—La església de Sant Jaume.	335	Un carrer de Vilanova.	78
Mestre Joseph García Robles.	87	Port de Barcelona: La descàrrega d'un vapor.	339	Una de les sales de la exposició de fotografies organitzada pel Col·legi de Sant Jordi.	176
Meetings electorals, lo primer del Nou Retiro, apuntació del natural per A. Utrillo.	163	Recor de la Exposició de París.	18	Una remendadora, dibuix de D. Baixeras.	247
Manel Folguera y Durán.	185	Reyal Monestir de Poblet (fragments).	62 y 63	Una fondaïda, quadro de Ll. Lladó y Juliá.	307
Mallorca, lo Pi dels Moncada y grupo d'expedicionaris del any 1887.	213	Retrat del Doctor Morgades (1882).	69	Vista de Gironella.	27
Monestir de Sant Cugat del Vallès y capitells dels claustres.	303	Rebuda de Lord Roberts per la Reyna Victoria.	74	Vestíbul del Museu de Vich.	67
Mestre Alexandre Marraco.	304	Ricart Strauss.	114	Vilafranca del Panadés. Casa abont nasc.	68
Mestre Franz Fischer.	319	Regates, per J. Llaverias.	197	qué lo Doctor Morgades.	78
Massa de Tiana. Un detall d'una massa.		Romeus de Betmale, Ariège.	212	Vista de Vilanova y Geltrú.	78
Vilasar de Dalt, dibuixos del natural per Ll. Brunet.		Rambla de A. Vidal, Sant Feliu de Guixols.	223	Vestíbul de la Biblioteca avans de la arribada del tren.	79
Montpellier: La entrada dels jardins, la estatua de Lluís XIV y lo castell de l'ayga.—La facultat de Medicina y la Catedral.—Fragments de les muralles antigues.	334 y 335	Robert Goberna.	280	Víctor Balaguer (1854 y 1890).	82
Marsella: Palau de Longchamps.—Nostra Senyora de la Guardia.	334 y 535	Repòs etern, quadro de H. A. R. Brendan.	299	Vilanova y Geltrú. Interior de la casa de Santa Teresa.	82
Nostres pescadors, dibuix de X. Goté.	148	Resant, de P. Poetsch.	305	Vistes d'Ontenient.	194 y 195
Nova casa de la Cambra Agrícola del Ampurdà (Figueras).	170	Sa Santitat Lleó XIII.	49	Vista general de Sant Feliu de Guixols.	223
Notes del Ampurdà, dibuixos de F. Puig-pujadas.	292	Sant Antoni de Janer, dibuix de A. Utrillo.	65	Vista parcial del port y caseta del salvament de naufrachs.	223
				València. Monument al B. Joan de Ribera.	256

SECCIO LITERARIA

Pág.		Pág.		Pág.	
Abnegació sublim, — P. Colomé y Forn (ilustracions de F. Sans Castaño).	320	A nostre senyora de Queralt, poesia, — Joan Bancells y Prat.	225	Crònica de Catalunya, — Joseph Alemany y Borrás.	222, 234, 246, 258, 270, 282, 294, 306, 318 y 330
Adeu à la primavera, poesia, — Angel Montanya.	217	Aquiles Mir, — Víctor Oliva.	289	Curiositat històrica, — August Clavero.	17
A Jesús en sa passió, poesia, — J. Verdaguer.	127	Amor de mare, poesia, — Jaume Boiloix.	339	Devant la Venus de Milo, sonet, — M. S. Oliver.	29
A Joana d'Arch, poesia, — Enriqueta Palmer y Trullol (ilustracions de A. R.).	8	Belleses naturals de Méjich.	109	Del natural, — J. Arnau y Corbella (ilustracions de F. Sans Castaño).	252
Agost, poesia, — J. M. Castellet y Pont.	237	Beu sense por..., poesia, — Sebastià Farñés.	93	Desferres, poesia, — † Joseph Maria Coll y Rosés.	283
A la fira de Prades, — Joseph Alarden (ilustracions de Ll. Brunet).	260 y 271	Cadaqués, — Joseph Albert y Traiter (ilustració de J. Llaverias).	144	Després de missa nova, — N. Font y Sagüé.	44
A la miseria, — F. G. J. (ilustració de F. Sardà).	156	Celistia, — J. Oller y Rabasa.	242	Dins una «villa» romana, poesia, — M. Costa Llobera.	208
Al batre'l s canyots, — Salvador Ginot y Vilar.	96	Comparació, poesia, — Ricart A. Orriols.	319	Don Joan Mané y Flaquer, — J. A. B.	211
Amoroses, poesies, — Hermenegildo Carrera y Miró.	276	Confidència, — J. Girbal Jaume.	314	Don Joan Sallarés y Pla, — X.	323
		Crònica de Catalunya, — Ferrán Agulló y Vidal, 2, 14, 26, 38, 54, 66, 78, 90, 102, 114, 126, 138, 150, 162, 174, 186, 198 y 210		Don Ramón de Campoamor.	105

Pág.	Pág.	Pág.	
Don Francisco Pi y Margall.—J. P.	333	Montpeller, Marsella y Perpinyá.—M. S.	334
El sentiment de patria.—Joan Maragall.	21	Notes valencianes.—Teodor Llorente.	12
El senyor Miquelet.—E. Boixet (dibuixos de Apeles Mestres).	4	Nit solemnia.—Joseph Sans y Rossell (ilustracions de Albert Pahissa y Jo).	332
Enamorat, poesia.—J. Trias y Fàbregas.	189	Nadal, poesia.—J. M. Castellet y Pont.	337
En F. de Sánchez Gavagnach.	105	Obres de Fra Anselm Tormeda.—Pere M. Bordoy Torrens.	324 y 338
En Francisco Maspons y Labrós.—Francisco de Asís Bartrina.	277	Ontenient.—J. Portals y Presas.	194
En Ramón Llull.—Pere d'Alcántara Penya.	88	Palestrina.	115
En Salvador Busqueis de Tarrasa.—Joseph Soler y Palet.	145	Perfil biogràfic del Doctor Francesch Aguilar.—Jaume Collell.	45
Epoca nova, poesia.—Rafel Nogueras y Oller.	181	Per lluir...!—Dolors Moncerdà de Macià (ilustracions de Sans Castaño).	32
Estiuencs, poesia.—Joan Espià Bellver.	212	Pirenèneca.—Joan M. Guasch.	181
Exposició de trufes é industries derivades.—Francisco de X. Tobella.	75	Planys, poesia.—Salvador Contijoch y Martí.	326
Exposició monogràfica de la patata. 178 y 179	64	Pots nubla...—F. Girbal Jaume.	264
*.—Ferran Agulló.	19	Perpinyá: La iglesia catedral de Sant Joan.—J. Delpont.	336
Félix Gras.	205	Quatre mots, poesia.—J. Abril Virgili.	72
Ferrocarril funicular del Tibidabo.—M. S.	115	Raxa, poesia.—Miquel Costa y Llobera.	65
Fires de Valencia.	307	Real monastir de Poblet.—Antoni Massó.	62
Fragments del discurs del president dels Jochs Florals.—F. Pi y Margall.	115	Recorts d'una excursió.—J. O. Borrás.	27
Fragment del drama «Els encarrilats».—Joan Torrendell.	204	Redempció, poesia.—J. Baucells y Prat.	255
Fragments de una novel·la de la vida.—I. L. Brichs Quintana (ilustracions de F. Sans Castaño).	284	Revista balear.—Jaume Pomar y Fuster.	23
Germanor catalana provençal.—Víctor Oliva. 98, 110, 122, 146, 158, 168, 182	206 y 254	Ricart Straus.	115
Getzemaní.—M. Costa Llovera.	128 y 129	Rimes catalanes.—Salvador Genís.	35
Hivern, poesia.—R. Nogueras y Oller.	72	Sant Feliu de Guíxols y lo Catalanism.—Pau Colomer.	223
Idili, poesia.—Joseph Concabelle, Presbiter.	153	Sempreviva, poesia.—Joseph Bodrià (ilustració de J. J. Zapater).	73
Idili blau, poesia.—A. Bori y Fontestá.	302	Sensacions, poesia.—Manel Marinello.	289
Joan Monjo y Pons.—Pere Julià Surt.	192	Siluetes rosselloneses.—J. Delpont.	28
Joseph Lluís Pellicer.—E. Cànibell.	198	Soliloqui.—Joseph Alemany y Borrás (dibuixos de J. Llaverias).	177
Joseph Serra y Capdelacreu.—Martí Génis.	217	Tempestes.—J. O. Borrás (ilustració de F. Sardà).	240
Joseph Verdi.	91	Travalls arqueològichs.—Joseph Pellicer de Dou y Pagés.	47
La adoració dels reys.—Roch Chabas.	133	Trista recordança.—Ricart Forga y Clària.	301
La caricatura en lo chor de la catedral.—N. Font y Sagué.	150	Última glosada, poesia.—Joseph Serra y Campdelacreu.	218
La corrijola, poesia.—Leopold Negre.	307	Umbra, poesia.—Joaquim Ruyra y Oms.	16
L'adeu al sige, poesia.—Arthur Massiera.	51	Un nou Orfeó.	193
La església de Sant Joan les Fonts.—J. Berga.	135	Un pensament d'En Balaguer.	81
La gran alzina de Moesa, poesia.—Miquel Costa, ptre. (dibuix de J. Rosselló).	259	Un recort.	213
La gran obra d'En Balaguer.	84	Val més qui piula...—E. Boixet (dibuixos de Apeles Mestres).	308
La guerra anglo-boer.	74	Veritats com un temple.—Albert Llanas.	22
La iglesia de Porqueras.	315	Veus de muntanya.—A. Busquets y Punset.	117 y 181
		Víctor Balaguer.—J. Febré y Oliver.	79
		Vilassar de Mar.—P. J. y S.	120
		Vissions boyrosoes de la vall sacorrada.—Joan Rosselló (dibuixos de F. Rosselló).	235 y 248

ANY II.—NÚM. 5.

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

BARCELONA, 1.er JANER 1901

S. S. LLEÓ XIII

LA TORRA DE SANT GERVASI

II

L'endemà l'senyor Ventura, al plantar-se com de costum darrera del taulell, se sentí ab la boca espessa y'l cap pesat. Havía dormit poch y malament; tenia cor agre y un mal humor que's retratava en sa fesomia ennuvolada. En canvi, la seva muller semblava tota contenta y despatxava als parroquians ab sonrient amabilitat. Tot aquell enuig y despit de la nit abans s'havien desvanescut, esborrats de sa imaginació per un pensament que la afalagava en lo més intí de sa vanitat y li oferia la perspectiva d'una revenja d'aquell mal rato que s'en havia dut la vigilia á ca la Dolors.

Malgrat son desig, durant aquell dia no va dir una paraula sobre l'assumpto. Ni á l' hora de dinar, ni á la de sopar va ferse la menor alusió á la torra dels Climents, ni á la festa celebrada. Ni la Quimeta ni l'Ignaziet, recordantse de la fregada d'orelles rebuda, varen piular; ni en Ventura, que seguia sent una crua de tres Deus, volgué dir res tampoch. Y encara que frissantse, la senyora Pepa no gosá trencar aquella mena de conveni tacít de tota la família.

Lo meteix silenci regná sobre la qüestió, los tres dies següents. Però per si, la mestressa, incapás ja d'aguantar més lo neguit que li bullia per tot lo cos, emprengué una nit al seu marit y ab tó de fingida indiferència va dir:

— Escolta, tú: *ey d'allò, qué fem?*
 — D'allò... *ey qu'es allò?* — feu en Ventallops sorprès.
 — ¡Home!... vull dir d'allò de comprar una torra, que varem parlar l' altre dia...
 — *Comprar una torra?*... — exclamá l'vetes-y fils tractant de fingir.
 — *Y ara?*... sembla que vingas del hort!... No tens present que varem resoldre'l diumenge, al tornar de casa dels Climents, que nosaltres també'n comprariam una?

— Mira, noya, no t'empatollis coses que no son, saps?... — digué cremat en Ventura. — No hem parlat mai de comprar torra ni cosa que se li assemblí, saps?

— Com, que no n'hem parlat mai?... — cridá la senyora Pepa enfurismada. — Si tu no tens memòria jo sí que'n tinch... Recordat lo que varem dir lo diumenge á la nit.

— Lo que vaig dir — feu lo senyor Ventallops molt digne — es que si nosaltres volguesssem tenir una torra com los Climents, podríam ferho. Ni més ni menos. Però axó no vol dir que haguém de fer un gasto tan costós ni tan inútil. Y si en Climent es un ximple y un fatxender, jo, gracies á Den, no ho soch: m'entens?

— Lo qu'entenç es que no tens dignitat ni amor propi: veto aquí.
 — Ne tinch tanta com ne puga tenir lo primer.

— No, senyor; no'n tens; perque si'n tingueses, no passarías per aquixa humillació de veure als Climent fentnos babarotas al llur torra y llurs obsequis, mentres que nosaltres fem un trist paper, tenint potser tants diners com ells. Axó es fer lo miserable, saps?... y fins pitjor... si, pitjor!... perque demostra'l teu egoisme, la teva falta de afecte.

— Lo meu egoisme, dius?... la meva falta d'afecte?... — feu en Ventura més sorprès encara que cremat per aquest nou càrrec tan soptosament dirigit.

— Ben net — respondé ella. — Tu no pensas més qu'en arreconar diners y, *contal de* satisfer la teva avaricia, no't fa res de veure á la teva dona, á la teva filla y al teu nebó escarrançante de les set del matí fins á les deu del vespre, travallant com á negres tota la setmana, sense tenir un sol dia de *recreyo*, d'esbarjo; ficats tot l'any dins d'aquesta botiga fosca y d'aquest pis sense llum ni ayre. No es estrany que la Quimeta tinga tan mal color, pobretal. Es clar, com que no la toca mai lo sol, qu'es mitja vida pera les personnes y sobre tot á la seva edat.. Tu dius qu'en Climent es un ximple y un fatxender... *Bueno:* ho serà tant com vulgas; pero també es un home de cor, que sempre s'ha estimat molt á la seva dona: axó, *dungú li pot quitar, m'entens?*... Y ja ho va dir ben clar l' altre dia: que si s'havia fet fer una torra, era solsament per proporcionar á la Dolores un lloc prop de ciutat, alon pogués respirar, los istius, ayres purs y tenir un xich de distracció y de descans.

— Ells no tenen fills — observá en Ventura tot sofocat — y no estan

obligats á estalviar com nosaltres que tenim una noya. No val més, digas, guardar los quartos y asegurarli un bon dotet, que gastarlos en una torra que sempre dona molts gastos y cap rendiment?

— ¡Just!... — feu la senyora Pepa ab ironia — arreplégali un bon dotet, y mentres tant no hi fa res que la pobreta se posi cada cop més magra y més malaltissa, oy... Ben pensat, Ventura, ben pensat. Axó sense contar que potser lo millor dia se trovará la noya sense un duro. Si, home, si: no cal que'm miris ab aquests ulls de peix estantí... com si no sapiguéssem lo que succeix á cada punt ob les accions, les obligacions y altres romanços.

Y trovant de sopte en sos recorts nous arguments pera la causa que defensava ab tanta energia, afeigi la senyora Pepa prenen un tó vic torios:

— Ten present lo que va passar fa deu anys ab aquells cinch cents duros que va dexarnos l'oncle Garriga. Te vares deixar engalipar per aquell brétol d'en Cirera que't prometía *l'oro y el mere*, vares comprar a quelles accions de mines de plata... y al cap d'un any... puput!... que'n

has tret d'aquells malebits paperots?... [res]... cinch cents duros perduts, llençats com qui diu á l'aygua. Tu dius que una torra dona molts gastos y cap rendiment?... Y digam: que te'n dona cap de rendimen aquella acció del Nort que tens dins de la calaxera? En canvi, una torra es una torra... una finca com qualsevol altra: si no hi vols viure, la pots llogar y sempre te'n donarán alguna cosa. Si un dia te la vols vendre, no't faltarà qui la compri. Es una colocació millor que cap altra, perque si'l diners se'n van y'l valor perdren, lo qu'es les cases sempre quedan. Y'l dia de demà que casém á la Quimeta, per què no li pots senyalar per dot una casa á Sant Gervasi?... Sempre es més sólit axó que no pas una cantitat empleada en papers que avuy valen molt y demà no valen res.

Poch á poch y tot enrahonant, la dona d'en Ventura havia recobrat la calma y l'aplom de la persona que, convençuda de que defensa lo just y lo cert, no té necessitat d'ensadarse ni de cridar. Parlava ara, ab un ayre de superioritat tranquila y'l seu marit, á qui aquell recort dels cinch cents duros llençats á perdre ab tan poca solta, havia deixat tot moix, no troava ja arguments ab que rebatre les demostracions matemàtiques de la mestressa. Mes, com sa dignitat de mascle y de quefe de familia no li consentian una capitulació immediata, se contentà aquell dia ab trencar la conversa, dient:

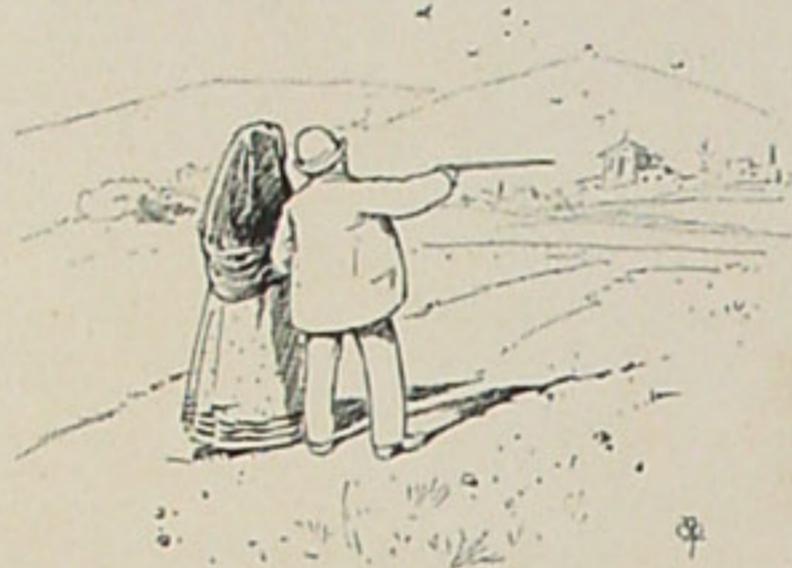
— Be, be, be... ja'n parlaré un altre cop, ab més calma. Son coses aquelles que s'han de pensar molt.

Y girà la esquena, sense voler veure la mirada de triomf que llambregá en los ulls de la senyora Pepa, ni'l somris d'orgull dibuxat en sos llavis.

* * *

Vuit dies després quedava resolt que la torra s'edificaria. Y un dels motius que més varen empener la voluntat del senyor Ventura, va ésser la actitud empípadora del seu cosí, d'en Climent, ab qui y algun altre company se reunia totes les tardes á l'Orient. Des de qu'havia inaugurat

lo seu *chalet* - axis l'anomenava 'l vetes-y-fils del Born — no sabia parlar més que d'axó. En Ventallops estava ja embafat de sentir, cada dia, cantar les alabances d'aquella ditzosa torra, que'l seu amo posava als nivols, com si no n'hi hagués cap de millor en tot lo plà de Barcelona. Y tants elogis y tants escarafalls, ademés de posar nirviós á n'en Ventura, li feyan entrar unes ganes irresistibles de ser també propietari d'una torra; d'una torra que seria més gran, més bonica, més ben situada, que la del seu pa-

rent. Per efecte d'una d'aquestes aparents contradiccions del carácter humà, tan lògiques en lo fons, en Ventallops era ara'l primer en desitjar y en voler lo que una setmana abans havia repel lit.

Varen començar per comprar un terreno, y la satisfacció d'abdós consorts fou gran al veure que no sols se troava aquell millor situat que'l dels Climent, sino que tenia més cabuda: hi havia prop de cinc cents palms de més. Veritat es que va sortir un xich carot aquell solar, y que, ademés tenia á sobre un cens; però com deya ab molta rahó'l corredor que'ls proporcionál negoci: Veurán, lo bò s'ha de pagar y ab tot y axó, vostés han arreplegat una ganga d'aquelle que no'n corren gayres. De aquí quatre anys, lo terreno haurá doblat de preu.

Lo mateix dia de firmarse la escritura'l senyor Ventura tingué una conferència ab un arquitecte, vehí de taula, allí al café del Orient. Era un jove molt viu, molt llest y dotat d'una llavia que tenia encusat al vetes-y-fils. Després d'encomanarli molta reserva—desitjava que ningú esbrinés l'assumpte fins que tot fos fet y arreglat y á punt de solfa—en Ventallops va proposar á n'en Tomaset Rivells, l'encarregarse dels plans y de la direcció y construcció de les obres. Lo xicot, que tenia moltes hores per perdre, acceptà tot seguit, assegurant al botiguer que quedaria content d'ell, y que per pochs diners—relativament—li construiria una torreta d'aquelle que se'n veuen poques. Y d'allavors ençà, no passava ja dia, sense que l'arquitecte anés á casa'l seu client ó aquest á casa d'aquell, tenint los dos sentades que duravan hores llargues. A cops, la senyora Pepa assistia á les conferencies, més engrescada encara que'l seu marit, donant la seva opinió, casi sempre aprovada per en Tomaset, que's feya creus del seu bon gust y intelligència.

La qüestió de com hauria d'ésser la fatxada, doná lloch á molts enrahonaments y dutes. Lo senyor Ventura, que havia sentit á dir més d'una vegada al mateix Rivells, quan exposava ses teories artístiques als amichs del café, que no hi havia arquitectura que's pogués comparar ab la górica, volia de totes maneres que la torra fos d'aquest istil. Mentre que la senyora Pepa s'estimava més que la casa fos d'un caràcter axis, tirant á xinesch. Precisament no feya gayres dies havia vist dins d'un album de cromos que col·leccionava una vehina, una estampa figurant un *chalet* á Pekin: y era una cosa tan butona, tan alegre, que li havia deixat lo cor robat. En Tomaset conseguí posarlos d'acord, manifestant que'l gótic faria massa panteón; que'l xinesch s'embrutaría molt aviat ab la pols y la pluja, y ensenyantlos'hi un projecte original d'ell, una fatxada istil «árab-cristiano-campesino», molt llampant, plena de romanceries, que va deixar embadalits á marit y muller, arrecant á n'questa un crit de: ¡qué precios que serà!

—Be, escolti, y tot això quant costarà?—demana un dia'l senyor Ventura, després d'haverse discutit tot lo que hauria de ferse, á fora y á dins de la torra.

Y al sentir la resposta del arquitecte, apoyada en papers plens de rengles y de nombres, se queda esglayat. «De quatre mil á quatre mil

cinch cents duros! ..» Lo primer pensament d'ell va ésser lo dir: «Donchs, veurà, deixém-ho córrer... es massa car...» Però era possible ferho, després de tenir lo terreno comprat, d'haver fet travallar poch á molt á n'en Tomaset y d'estar, moralment, compromés... Encara que un xich esgarrifada, la senyora Pepa va decidir que no seria decent tornar endarrera, que era precis seguir endavant, sobre tot no sent necessari treure tots aquells diners d'un sol cop. Ademés, tenint aquella cantitat y més encara, en valors de diferent mena, no hi havia pera que espatarse: la botiga donava bons rendiments, gracies á Deu, y tot seria qüestió d'anar travallant y d'estalviar un xich més. L'arquitecte va rebre l'ordre de tirar endavant, y poch á poch d'aquell troc de terra ple de pedres y herbes començà á exirne l'esquelet de la torra.

Y poch á poch també, ó millor dit, depressa, depressa, començà'l senyor Ventura á treure diners que passaven de la seva butxaca á la d'en Tomaset. Primerament va desferse d'una cantitat de vuit cents duros que tenia á la caxa, sense colocar; després, d'unes Cubes y d'unes Colonials; més tard d'algunes lámīas del Exterior. Cada cop que agafava un de aquells paperots que tant li havian costat de guanyar, pera portals á vendre á ca l'Arndt, experimentava com un lligament de cor. Mes no hi havia remey: era precis desembutxacar á tot moment; ara pera pagar axó, ara pera pagar allò. En Rivells, que no disposava de cap capital, ni's troava en disposició de bestreure res, havia fet firmar á n'en Ventallops, completament novici en aquixa classe de negocis, un contracte molt ben pactat y beneficiós per ell, per l'arquitecte, que sense bestreure may un quarto y ab l'afany d'enllestar les obres, anava tot sovint á casa del seu client. Y d'hentli: mirí, ara necessito tant pera ciment; y ara tant pera mahons y ara tant pera'l mestre de cases y ara tant pera naps y ara tant pera cols, li anava xuclant los papers de plata y'ls billets de Banch qu'era un gust. Aquixa continua demandadissa de diners, tenia horritzat al vetes-y-fils; però lo que l'esfereixia més que tot, era'l veure que á cada punt sortien noves cosetes y detalllets en que abans no s'havia pensat, que era precis atendre y que anavan augmentant lo presupost d'un modo alarmant. Y faltava molt pera que la torra estés acabada, quant lo senyor Ventura va adonar-se de que'ls quatre mil cinc cents duros s'havian fós.

Durant set ó vuit mesos, la família Ventallops s'havia imposat un sistema econòmic dels més cruels. Va quedar minvada la raccio del pà, la del vi; suprimida la gallina á l'olla y'l tortell dels diumenges. Lo senyor Ventura seguí anant al café, per por del que dirian; pero molt sovint estava dos y tres dies sense acostars'hi. Y va fer, encara'l sacrifici més gros que se li podia exigir: va deixar los dos pures y la paquetilla que diariament fumava y que

—segons explicava ell als amichs—lo feyan tossir massa. La senyora Pepa y la Quimeta, passaren tot aquell any sense ferse un malvestit. L'Ignaziet anava mig descalç y enseñant los colzes. Y no cal dir que'ls teatres de ral y los gelats estiuenchs foren esborrats del nou programa. Però encara que moltes gotes fan un ciri, com deya la senyora Pepa, aquells estalvis no bastavan pera satisfer les exigències d'aquell gorch que engolís diners y més diners. Un dia, lo senyor Ventura no tingué més remey que vendres los darrers valors que li quedaven: dues accions del Banch d'Espanya, que ell s'estimava com les nines dels seus ulls. En poques setmanes en Tomaset ne va possar los taps. Y vingué un dia en que'l vetes-y-fils, després d'una lluita tremenda ab l'arquitecte que, com sempre, quedà victoriós, va comprender que no tenia més que una sortida: enmatriar quatre cents duros, indispensables pera l'escabament definitiu de la torra.

Axó de manllevar diners, cosa que no havia fet mai en trenta anys de vida comercial, va ésser pel pobre home un cop molt fort; però, no hi havia medi de fer altrament, a menys de deixar parades les obres en lo bo y millor, quan ja hi faltava tan poch per tenir la torra llesa, a punt d'inauguració. Y per axó no hi volian passar lo botiguer ni la seva dona: qué dirian en Climent y la Dolors, que des de temps havian esbrinat que'l seu cosins se feyan fer una torra més gran, més bonica que la seva y no amagavan llur enveja ni llur despit, si arrivaven a saber que'l Ventalllops havian tingut que suspendre la edificació per falta de quartos? «Primer m'empenyaria fins la camisa», exclamà'l senyor Ventura. Los quatre cents duros foren manllevats, y sis setmanes més tard fou precis un segón empréstit de dos mil rals.

—Donchs, si, senyor; lo diumenge vinent fem l'inauguració del *chalet* y desitjo que vosté'n faça l'obsequi d'assistir-hi.

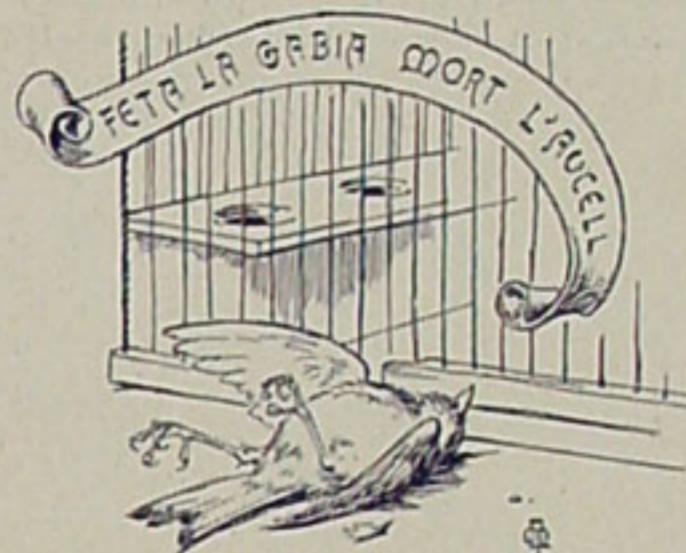
—L'obsequi'l rebré jo. Que sia la enhorabona y que disfruti del *chalet* per molts anys—vaig respondre, fixant una mirada sorpresa en la cara del botiguer, a qui no havia vist feya ja prop de mig any. Estava magre, esgroguehit, tensa als ulls una expressió febrosa y'l somris de sos llavis era com forçat, violent.

—Quedém axis, oy?... Lo diumenge a les deu, a casa. Allí hi hauràls cotxes per tota la comitiva.

Tres dies després, vaig sortir de casa dirigintme al lloch de la cita. Al carrer de l'Hospital vaig trovarme ab en Tomaset Rivells, vestit de gala: ievita creuada que li arrivava més avall dels genolls, pantalón clar, botina de xarol, corbata blanca y barret de copa enlluernador. Tota sa persona vessava d'importància y de satisfacció: y li faltà temps per parlarme immediatament de la seva obra.

—Ja veurà quina cosa més maca... Llástima que sia pera un vetero y fils... Aquixa gent no pot comprender l'art... es impossible...

En aquell moment, varem sentir tocar les deu; apretarem lo pas y estavam ja a pochs passos de la casa, quan de sòpte, de la escaleta que con-

dufha al pis, sortí l'Ignaziet corrent. Al véurens se quedà parat y mirant-nos ab ulls esverrats, digué tremolós:

—Que no ho saben?... L'oncle Ventura es mort!

—Mort!... qué dius ara?

—Si... mort!... Fá dídes hores... mentres s'estava aseytant, ha caygit tot rodó per terra... Lo metge diu que se li ha trencat un vas del cor...

E. BOIXET.

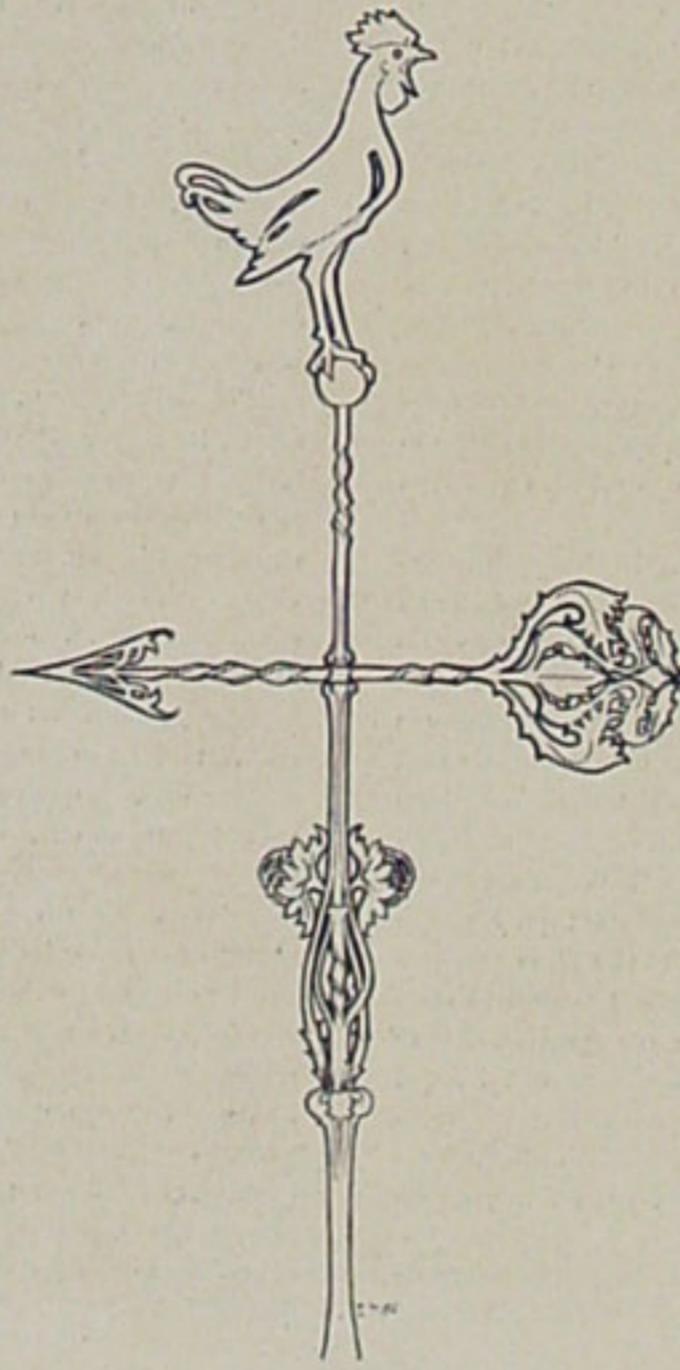
(Dibuix de A. Mestres.)

L'ADEU AL SIGLE

COM la clapa de congesta
que's va sonent poch a poch,
axis agoniiza un sigle,
axi una centuria's fon.
(Catalunya) aymada terra,
l'adeu al sigle dinou,
es per tu adeu d'alegría
ó bé es adeu de condol?

Los muradals de Girona,
lo Bruch, Manresa y Congost,
vos cantarán d'aquest sigle
un poema de recorts,
y d'una àguila axelada,
de rancunes de felló,
de forques y Ciutadeles,
de lladres de pas a sou,
vos dirán les fulles negres
de història d'un poble mort
que sols feu la revifalla
per la Patria, Fé y Amor.

A les absoltes del sigle
catalans, no hi vullau, no,
ni Lacy, Llauders, ni Bassas,
ni Prims, Cabreres ni Bosch;
dexáuents cantá ab veu plena
als Balmes, Fortuny, Rubió,
als Piferrer, Parcerissa,
als Aribau y Aguiló;
als que de la pols tragueren
les glòries de l'avior,
als que alçaren de la ruïna
a Sant Joan y Ripoll;
no als que a Santes Creus cremaren
y a Poblet, profanadors,

les cendres del alt Don Jaume
esventaren sense cor!

Perdona avuy, patria meva,
al sigle dinou que mor,
y l'arch bell de la esperança
esguarda en lo sigle nou.

Totes les races y pobles
un pervindre venturós
tenen, si esperan y estiman,
si travallan, y's rencors
oblidan, y no més cercan
cumplir llur santa missió.

La missió santa dels pobles
bé tots la conexeu prou:
es ser dignes de les glories
dels sigles dignes que han mort,
y per oblidar les fulles
que hi escriuen ab llot
les passions de la injusticia
que ls fills d'Adam, com a joc,
portan per càstich d'un dia
en que al serpent verinós
va escoltar lo primer home,
y la pena'n paguém tots.

(Catalunya) aymada terra,
no escoltes serpents traydors,
tu eras morta y t'han fet viure
sols la Patria, Fé y Amor!

ARTHUR MASRIERA

LA ADORACIÓ DELS PASTORS, FRAGMENT D'UN QUADRO DE MURILLO.

CRONICA DE CATALUNYA

TOTES les il·lusions forjades al escalf de la fortuna, representada per la *Grossa de Madrid*, s'han fos. Catalunya, com cad'any, ha llençat alguns milions de sos estalvis à la caxa sens fons de la Hisenda espanyola, que com un tallador de fira, explota la idiosincracia de les raïces meridionals, cobrant una *porta* com la del café del Xe, que quan guanyan cobran y quan perden també. Es trist veure à un poble influït per costums forasteres y malmés per elles. Toros, flamenquisme, ríves, y altres dolenteries qu'ns porta la ponentada, deurian trobar en nostre temperament una defensa salvadora; no es axis y'n toquém les conseqüències.

La fortuna no deu cercarse en la sort de la rifà, ni en l'etzar d'una carta. Los castellans diuen, ab fatalisme musulmà: «Paciencia y barajar»; nosaltres tenim altres adagis més honrosos que posan lo travall y l'estalvi per fonament de la casa. Atenimnos à n'ells y dexém que volin los auells lliures, per assegurar lo que tinguém à la mà.

Les fires de Sant Thomàs, malgrat lo temps rufol ab que començà l'hivern, han umplert d'animació à Barcelona, portanthi no poques famílies forasteres. Les botigues han arrenyat llurs aparadors ab la riquesa y sumptuositat a qu'ns tenen acostumats. Los més vistosos carrers de Barcelona antiga, han donat bo de veure ab les iluminacions esplèndides, l'abundó de objectes exposats, lo gust de les instalacions y la intuició artística propia de nostre poble.

Passeigs, carrers, fitals, tot ha vessat gent; los teatres, sense oferir cap novetat digna de mencionar-se, s'han vist també concorreguts; de vespres la Rambla y carrer de *Fernando* han presentat la faysò característica de aquelles diades, y per tot ha regnat l'ordre més complert, lo respecte degut à l'altri, que es prova de civilisació, cultura y bones costums que, desgraciadament, no's trovan sempre y en totes bandes.

Los teatres, com deyam, no han ofert novetat de cap mena. Lo Liceu ha fet malbé *La Walkirie*, ha posat en es-

cena *Amleto*, que per respecte à Shakespeare no's deuria representar, y ha destroçat *Carmen*. Hi ha que senyalar al baritono senyor Sammarco, un bon artista y un cantant d'escola que fou ovacionat, ab justícia, en *Amleto*.

A «Romea» han seguit ab la refundició feta per en Llanas *Lo sú de las noyes*, que cada dia ha anat agradant més; en los altres teatres, res de nou ni de bo.

L'Orfeó Català dona'l dia 18 lo segon dels anunciats concerts; lo teatre Principal era ple de gom à gom, y les ovacions no paren en tot lo vespre, l'Orfeó y'l mestre Millet no s'adorinen sobre

llurs llegitims llovers: cada dia sorprenen ab una perfecció nova, ab un avenç en lo procediment, ab una més clara exteriorisació de llur ànima artista, ben catalana. Lo programa, lo meteix del concert anterior, ab l'aditament d'uns chorals de Victoria, res dexa que desitjar. L'enhorabona.

Hem donat l'adeu! al sigeix xix, sigeix de grans conquestes científiques, de progrés, d'extensió de llibertats individuals, més també de grans iniquitats colectives, de grans crims històrichs qu'el sigeix xx ha de indemnizar com puga. Polònia, Dinamarca, Grecia, Espanya, Transvaal y Orange, sacrificades al dret de la força, víctimes de l'envet; nacionalitats aufegades per lligams de tota mena, xuclades per la tirania de raça, dexan plantejats problemes de gran trascendència qu'el sigeix que avuy comencem ha de resoldre. Lo passat ho fou dels grans imperis y'l que comença haurà de serho de les grans federacions de pobles.

Així sia y Deu los donga un bon any.

FERRÀN AGULLÓ

DIADA DELS REVS, PER M. FOIX.

RAXA⁽¹⁾

B AIX d'escultòrich respalller de roques,
mirant lo plà verdós y l'mar qui'l faxa,
entre olivars de milenaries soques,
séu pensativa Raxa.

Séu en clàssich repòs, y la bellesa
del siti, ab l'horitzon que s'hi domina,
té la llum, té la sobria gentilesa
dels d'Àtica ó Sabins.

¡Oh! be hi escauen los gloriosos marbres
animats pel cisell de Grecia y Roma,
com si fossen trovats en mig dels arbres
y herbeyos d'aquixa coma.

Desenterrats en la romana Ariccia,
un docte Purpurat d'eix casal noble
los dugué aquí per honra y per delicia
dels seus y de son poble.

Ab ells aquí tingué sagrat *larari*
lo geni antich, y fentsen tabernacle,
fixá dins aquest lloc hospitalari
son immortal oracle.

Oracle humà, qui va dient la norma
de lo bell al artista y al poeta,
y á quants entenen de la muda forma
l'harmonia discreta.

Aquí de Grecia la elegancia pura
qu'en lo marbre de Paros esculpida
pogué encarnar eterna la frescura
de la flor de la vida.

Aquí l'augusta magestat togada
de Roma, qui damunt nostre hemisferi
fins després de cayguda y soterrada
imposa son imperi.

Ninfs y deus gentils, serenes muses,
sabis, guerrers, emperadors, atletes,
ayroses daynes, monstres y Meduses...
troçam d'obres desfetes,

grans urnes d'alabastre y de porfiri,
qui sols brindan ensomni y recordança,
y objectes casolans, hon par qu'espíri
doméstica anyorança...

Tot ho guardá fael fins avuy dia
l'hospitalari alberch en sa noblesa,
per hon Mallorca gran augment tenfa
de gloria y de bellesa.

¿Y ho guardard?.. ¡Tal volta solitari,
mirant lo plà verdós y l'mar que'l faxa,
estará buyt, com evait santuari,
l'antich museu de Raxa!

MIGUEL COSTA Y LLOBERA

(1) L'admirable museu de Raxa, fundat per l'Em. Cardenal don Antoni Despuig, ha vist desaparéixer últimament bona part de ses millors estatues, adquirides, segons se diu, per colecciónistes estrangers.

LO GALL, DIBUIX DE F. SARDÀ.

FÍ DE SIGLE.—LA ESTATUA DE LA LLIBERTAT ILUMINANT LO MÓN, PER JOAN LLIMONA.

NOSTRES GRABATS

SA SANTETAT LLEÓ XIII, RETRATO PER N'ANTONI ÚTRILLO.

La primera idea que se'n acudí al projectar lo número ab que *La Ilustració Llevantina* havia de saludar al segle XX, fou honrar les nostres planes ab la venerable figura del Sant Pare, per haver umplert ab sa grandesa l'últim terç del passat segle y perque avuy, fins devant apart lo seu caràcter de quefe de la Iglesia Catòlica, es lo prestigi més gran per sa alteza de mires y talent, universal y unànimament reconegut, quell fa superior á tots los soberans y dominadors del món.

Lo fill de don Lluís Pecci y dona Agna Prosperi, nat lo dia 2 de març de 1810 á Càrpino (Italia), es la personalitat del Univers que té més relleu al acabar lo segle XIX, essentho molt més encara si's baxa al terreny de les comparances, ja que aquestes sols tendexen á enlayrarlo.

Nostres llegidors nos dispensarán si no entrém en detalls referents á la seva vida íntima, ordenada, laboriosa y frugal, per considerarlos ja massa coneiguts de tothom. Solament diré que ab tot y los 91 anys que conta, redacta totes les seves encíclicas y decideix tots los asumptos, essent tan sols lo seu secretari'l Cardenal Rampolla, un sensill executor de les seves disposicions. Los consells als catòlics francesos y als de tot arreu ben fills son de la seva exclusiva voluntat y obhehexen á la seva personal política.

No podém deixar de parlar de Lleó XIII, sense esmentar la marcada breu ielecció ab que segueix tot lo que afecta á la nostra terra, com ho demostra'l fet de que, al anarli á parlar l'Embaixador d'Espanya d'una pastoral del nostre Bisbe, li digué que ja n'estava enterat, que res hi troava que no fos la doctrina de la Iglesia y que sempre ha manat predicar als pobles en la seva nadiva llengua. Una altra prova la constitueix la molta estima y consideració en que té al nostre compatrici lo Cardenal Vives, de qui'n parla sempre ab gran elogi y anomena constantment «mon Cardenal».

Vara, perméntnous dir quatre paraules del retrato que reproduhim en nostres planes. Los mitjanament iniciats en art y particularment aquells qui á la especialitat del retrato han encarrilat llurs aficions, saben prou bé les dificultats que trovan los pintors retratistes pera imprimir als retratos del successor de Sant Pere aquell a magestat que no té pariona. Axó fa que de retratos del Sant Pare n'hi hagi pochs que estigan peneirats de aquella cosa que envolta tan gran figura, puix no sempre l'artista té prou sanch freda pera no trovarse lligat per la magestat augusta del seu model. Lo que oferim avuy á nostres llegidors es d'un paregut molt notable y está vigorosament dibuxat acreditant que l'artista que l'ha fet posseix condicions extraordinaries de retratista y fins dona á entendre que ha tingut ocasió de véure al Sant Pare d'aprop, ja que d'altra manera no seria

Fotografies de Pere Ball-Llovera.

LES FIRES DE SANT TOMÀS.

possible remarcar la serie de detalls que l'avaloran, puix les fotografies á que pot acudir-se no son suficients pera la realisació d'una obra d'art com la que'n occupa.

LA ADORACIÓ DELS PASTORS, QUADRO DE MURILLO.

D'entre les obres que del genial pintor se trovan escampades per tots los museus del món, sobressurt molt marcadament la que avuy reproduhim en nostres planes, en conmemoració del nacimiento del Senyor, puix ella ha sigut sempre l'encís dels qui han visitat lo Museu nacional de Madrid, qu'es abon se guarda.

Lo rostre amorós de Maria Santíssima, al mostrar als embadalits pastors lo fill de Deu fet home, té una expressió de tanta dolçura, revela un amor maternal tan intens, quell sol bastaria pera donar fama á un artista y renom universal á la seva obra.

D'altra part, la reverent actitud dels pastors, humiliats davant l'angelical figura del Deu-nen, arrodoneix lo quadro, y'l fa totalment digne del inspirat pinzell creador de tantes preciositats artístiques.

DIADA DELS REYS, PEDE M. FOIX.

Qui no's recorda de sa infantesa al arriar aquesta diada y qui no sent quelcom de dolç al remembar les plàcides sensacions sentides allavor?.. Les explicacions més ó menys fantaisoses que la mare fa als seus fills tot acotxantlos al llit; aquell munt d'il·lusions que s'apilonan en la fantasia dels infantons al somniar ab les mil futeses que llur desig los hi fa esperar, y sobre tot lo despertar, aquell despertar axalabrat, rialler, de totes les criatures y la vista del present dels Reys, no s'oblidan mai. Lo popular dibuxant senyor Foix ha copiat fidelment aquell instant engresador de la diada, y l'ha copiat com saben ferho los bons artistes. La trapaceria del

nen al posar les mans damunt de les joguines es d'una naturalitat enciadora, que avalora en gran manera aquesta hermosa nota d'art.

LO GALL, DIBUIX DE F. SARDÀ.

Lo gall veusquí la obseesió general de tots los barcelonins durant los dies que precedexen á la diada de Nadal. Es la única cosa en que's pensa, es de lo únic que's parla en lo si de les famílies y grans y xics, rics y pobres, cada hu dintre'l seu estat, no's preocupan d'altra cosa. ¿Qué si aquesta costum ó preocupació es exclusiva de Barcelona? No. També hi ha altres pobles que aquells dies compran y menjan galls; però com que Barcelona es ja una capital de primer ordre y en tot lo que no li posan traves intenta ferho á la moderna, quan arriban aquestes diades fa un va-y-tot, y ha exagerat la costum de tal manera, que es verdaderament asombrosa la cantitat de aquelles besties que se sacrifican en aquesta ciutat durant los últims dies de l'any.

Lo dibuix d'En Sardà es una nota presa del natural en la fira, que al meteix temps que posa de relleu les aptituds de aquest jove dibuxant, mostra la molta afició que's barcelonins tenim á la carn de gall. Que per molts anys poguén menjarne.

FI DE SIGLE.—LA LLIBERTAT ILUMINANT AL MÓN

PER JOAN LLIMONA.

Lo poble boer, aquest pols de masle que á les darreries del segle dinou se veu atropellat pel dret de la força, es verament la encarnació del espiritu de les nacionalitats, escuarterades pels grans Estats que, ab la capa de la mal anomenada civilisació, cubren llurs instints criminals y de dominació absurda.

La lliberat sacrosanta qu'es mare del dret y de la justicia, no es pas,

Fotografies de Pere Ball-Llovera.

LES FIRES DE SANT TOMÀS.

al acabar lo sige dinou, la que ilumina al món. Que parlin per nosaltres y no'ns deixaran mentir, aquest grupat de pobles que s'anomenan Finlàndia, Polònia, Irlanda, l'Eslèwig, Vasconia... y tants altres que no podem anomenar y que han estat y son víctimes de les ambicions dels poderosos descastats e inhumans de per tot arreu.

La centuria que ahir va acabarse podrà haver sigut feocada en avencos materials de tota mena; representara, potser, un gran pas en la via del pòrgress dels pobles considerats com a coses; podrà, si's vol, enjoyerse ab lo sobrenòm de sige de les llums; més hem de confessar que res ha fet per enlairar moralment al home, que ha transcorregut en va pera la vera civilisació dels pobles y que al acabarse'l dexa, com a entitats vients, molt per dessota de lo qu'eran al seu començament les societats formades pels nostres avis, ja que ni'l bé, ni la moral, ni la rahó, ni la justícia presidexen llurs actes ni engarlandan llurs intents. Escampém la vista per tot l'Univers, repassém l'estat actual de les races y pobles que l'habitan, y no veurém pas més que oprimits y opressors, víctimes y botxins, runes y miseries, odis, venjances, injustícia y dessolació.

La hermosa página que avui oferim a nostres llegidors, obra del inspirat artista En Joan Llimona, parla molt més eloquientemente de lo que ho faríam nosaltres y pinta de mà mestra l'estat del món al acabarse'l sige dinou. Com a obra artística, creyem en va ferne elogis puix resulta una concepció grandiosa y la valentía y correcció de ses línies, la solidesa de construcció qu'en tota ella's descobre y la munio de detalls felicis y ben ensopagats que la avaloran fan d'ella una obra artística per excelencia y posan molt alta la reputació de tan distingit pintor, qui ja no es avuy una esperança, sino una veritable honra de Catalunya, de la seva Patria a la que tant estima y per la que tant glateix.

LES FIRES DE SANT TOMÀS

Bé se'n fan de fires durant l'any a Barcelona, bé se'n veuen per tots

los barris ab motiu de aquest ó l'altre Sant, però cap d'elles té la importància de les que se celebren per Sant Tomàs.

Pera ls habitants de aquesta capital segurament que no tindrán importància les instantànies que reproduhim, però com que son molt nombrosos los llegidors de fora Barcelona que solsament ne tindran una idea per les explicacions més ó menys acertades que n'haurán sentit, creyem que aquests veurán ab gust aquestes notes de actualitat tretes de la fira dels melons, del aviram y de joguines, situades respectivament a la Rambla de Canaletes, a la de Catalunya y a la Gran Vía ó carrer de las Corts Catalanes, ahon hi há instalada la de llibres vells.

Les mil escenes curioses que allá's desenrotllan durant los dies que dura la fira omplirán segurament totes les planes de la publicació sense ferli perdre cap mica de interès, però'l curt espai de que disposém no'ns permet ampliar més aquesta secció de costums ó festes tradicionals.

UN REY DE PAGÈS, PER F. SANS CASTAÑO.

Aquelles festes tradicionals qu'arrelan tan fondament en les famílies, aquelles en les que'ls protagonistes son sempre aquells sers que s'estiman ab tot lo cor, tant per llur ignorància, com per ésser sanch de la propia sanch; aquelles festes en que les criaturetes son factors imprescindibles, ja que sens elles no tenen rahó d'ésser, aquelles serán sempre duradores y tindrán vida propia y espontània, tants als camps com a la ciutat, axis als poblets com a la muntanya. Y la diada dels Reys es, potser, entre totes elles la més simpàtica, pel misteri y poesia que la embolcalla y per axó la trovem per tot arreu, fins per les valls més aïslades de la nostra terra, com ho demostra la simpàtica nota del senyor Sans Castaño que publiquem. Lo padri ve del poble abrigat ab sa vella capa y axeribit, somiant ja la alegria del seu net al veure lo que'ls Reys li haurán portat, y en sa ilusió d'aví, ni sent lo fret ni'l cansament...

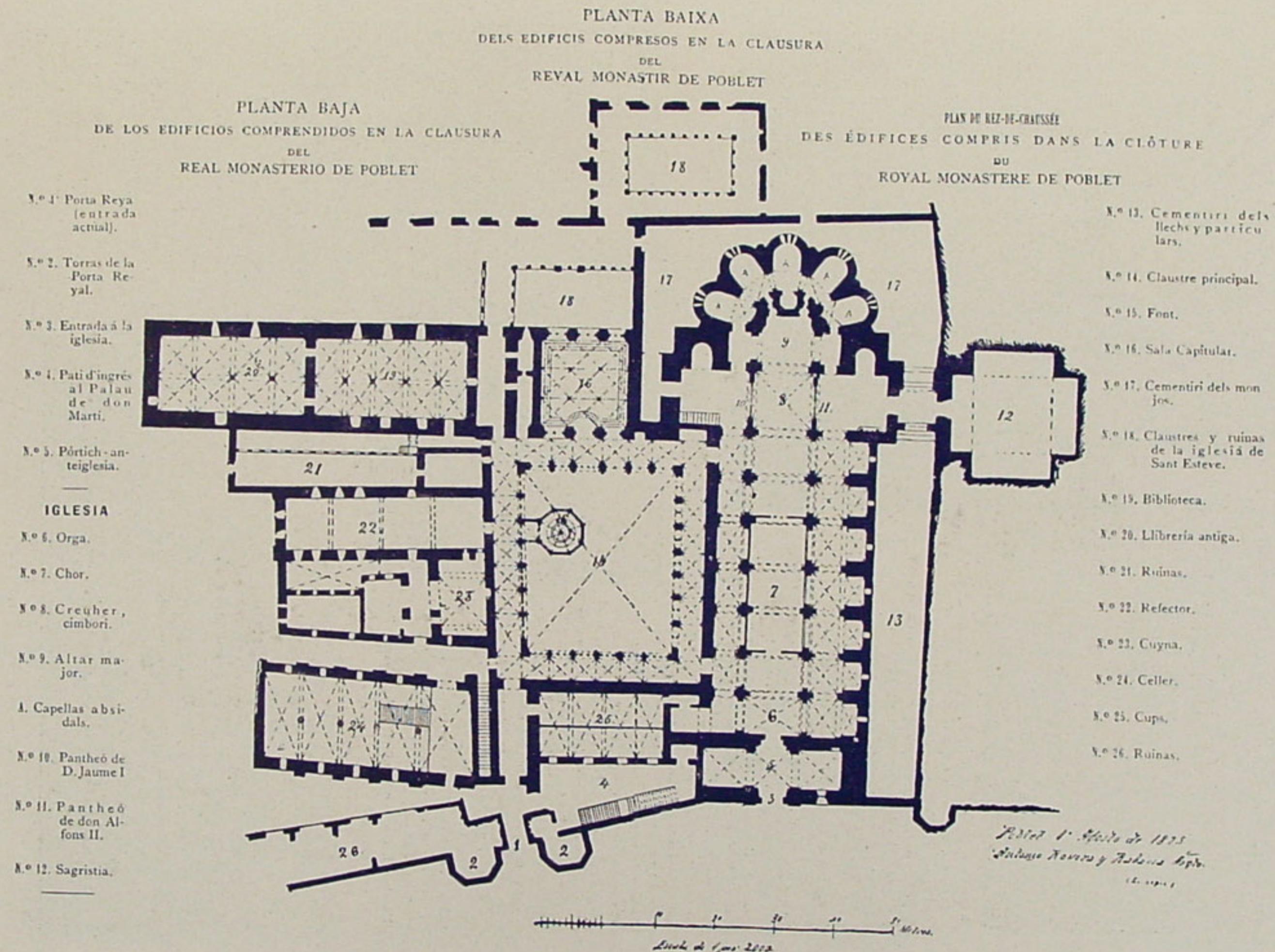

Fotografies de Pere Ball-Llovera.

LES FIRES DE SANT TOMÀS.

UN REY DE PAGÉS, PER F. SANS CASTAÑO.

REAL MONASTIR DE POBLET

ENAMORATS, com á bons fills de la terra, de les joies arquitectòniques que revelan als presents les grandes passades de nostra estimada Catalunya, y corpresa al pensar qu'el descuyt ó dexadesa d'uns y la apatia d'altres poden fer desaparéixer per sempre més aquests tresors de la antigó, avuy, que gracies á les iniciatives del Ateneu Barcelonés se parla tant del abandonat Monastir de Poblet, y á si de contribuir al desvetllament del poble català, creyém que es oportú donar á conéixer lo més hermos d'aquell casal y recordar á nostres llegidors lo que fou y representa aquell preuat monument.

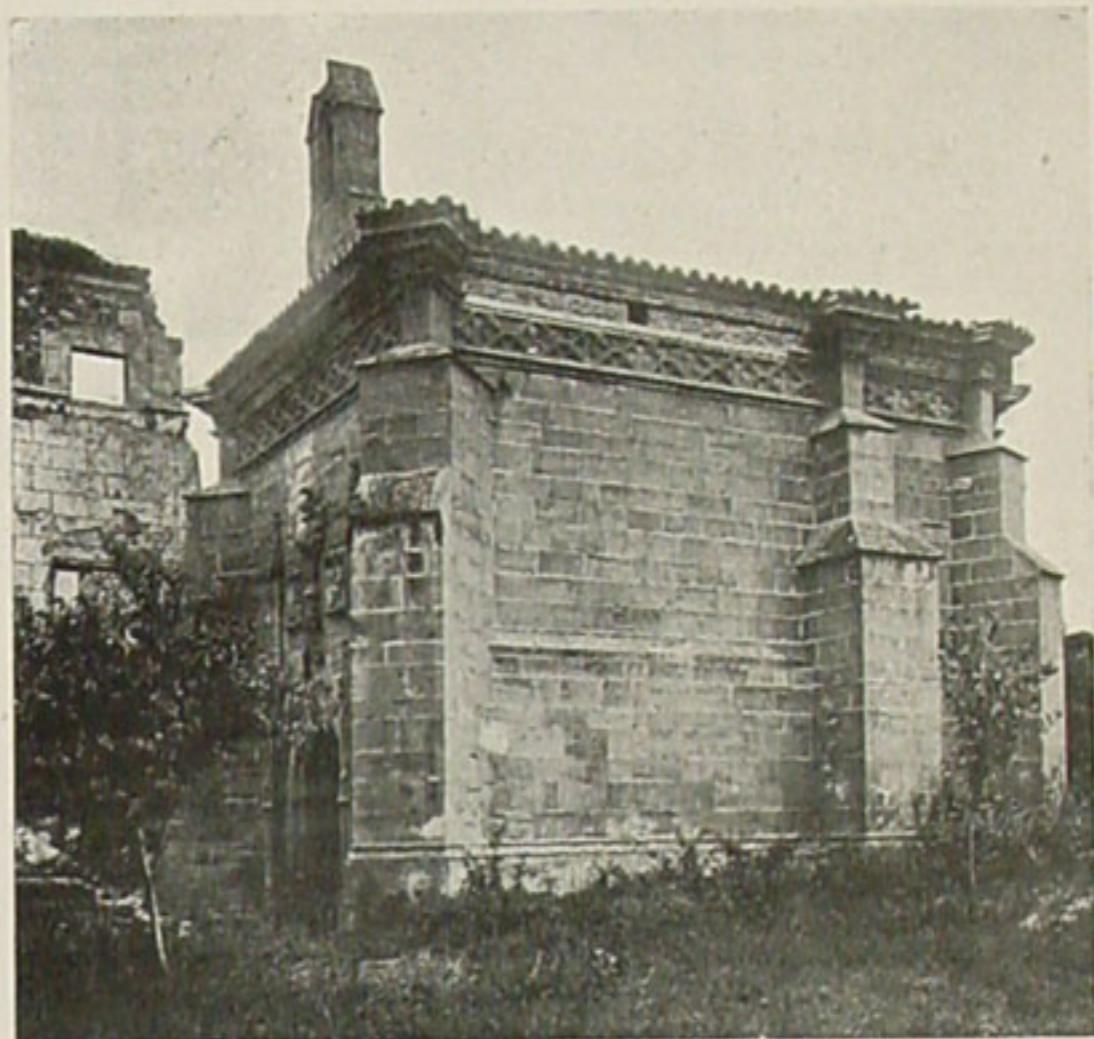
Ademés, donchs, de la planta baxa dels edificis que forman lo reyal Monastir y de alguns detalls interiors y exteriors del mateix que treyém de la obra *Poblet*, album de 19 vistes fototípiques inalterables reproduïdes del natural pel distingit soci de la «Associació Catalanista d'Excursions científiques» de bona recordança, n'Antoni Massó, copiém també de la esmentada obra lo resum històrich que la acompaña, segurs de que no'l faríam nosaltres millor y de que serà rellegit als satisfacció per tots los que anyoran les grandeses de la nostra patria.

RESUM HISTÓRICH

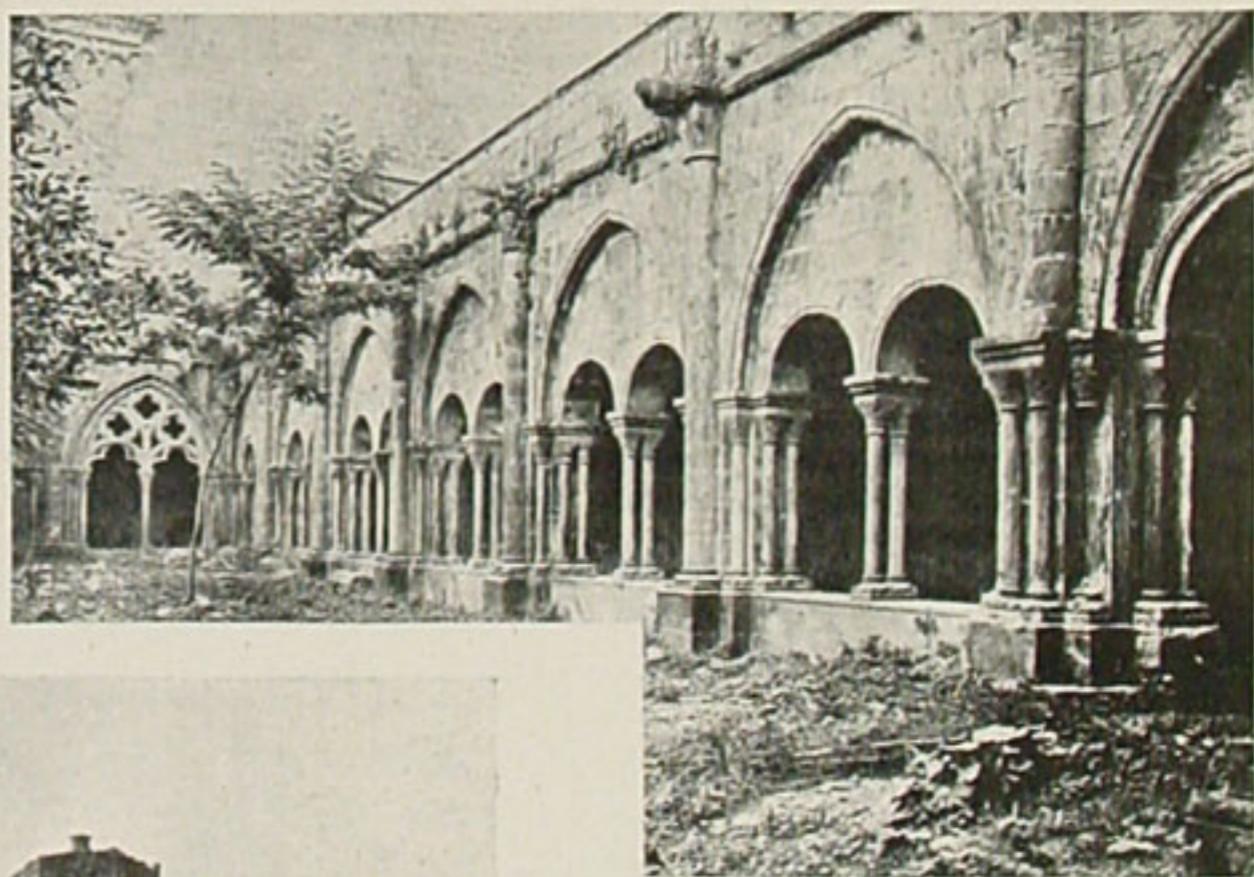
Lo que fou Reyal Monastir de Santa Maria de Poblet, maravilla insigne del art, quals despulles están posades avuy baix la custodia de la Comissió de monuments històrichs y artístichs de la província de Tarragona, està situat en la comarca anomenada Conca de Barberà, prop del poble de La Espluga de Francolí, estació del ferrocarril de Tarragona á Reus y Lleyda, y punt molt concorregut á causa d'una font ferruginosa, excelent, que en son terme's trova.

L'origen del monastir, segons tradició, se deu á un ermità nomenat Poblet, que pel any 1120 s'entregava al retiro en un lloch d'aquells entornos, coneut dels moros, aleshores en possessió del país, ab lo nom de Lardeta. Aquest ermità fou agafat per tres voltes diferents per la gent d'Almira Almomíniz, régul de Ciurana, y tancat en lo castell d'aquest nom del que cada vegada desaparegué miraculosament, tornantsen á la ermita, fins que, maravellat aquell capdill del prodigi, maná que no se li causés més dany, y ab data de 514 de la hegira, li feu donació del terreno de la citada ermita, donació que fou confirmada deu anys després per lo Wali de Lleyda.

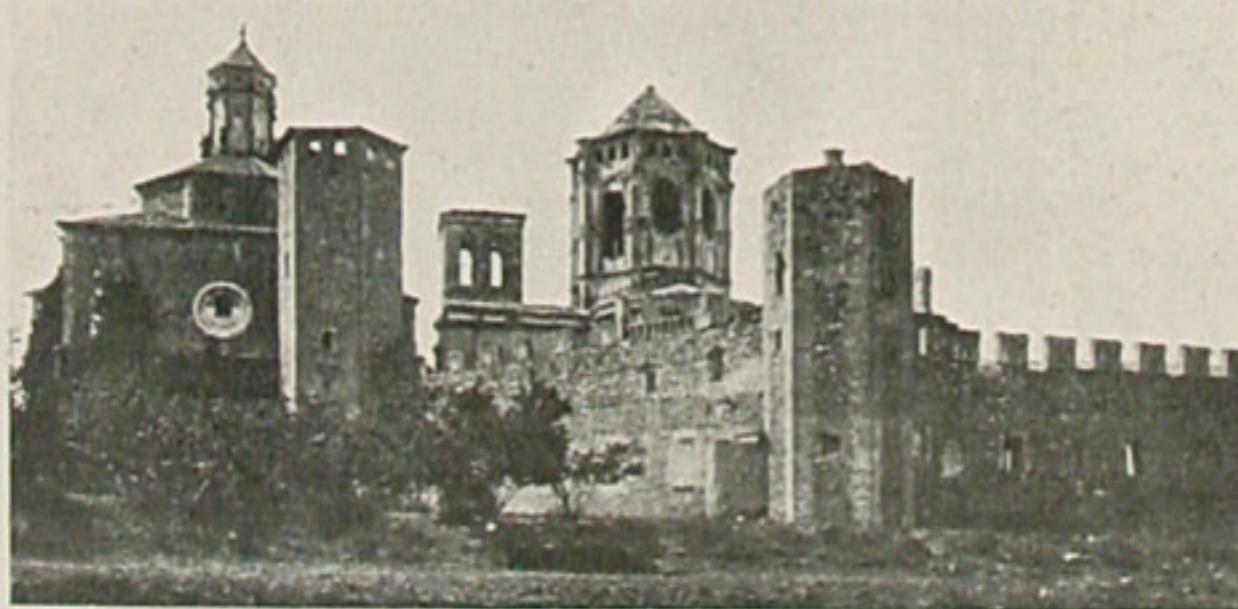
En 1149, havent lo comte de Barcelona Ramón Berenguer IV, expulsat los moros d'aquella encontrada,

CAPELLA DE SANT JORDI.

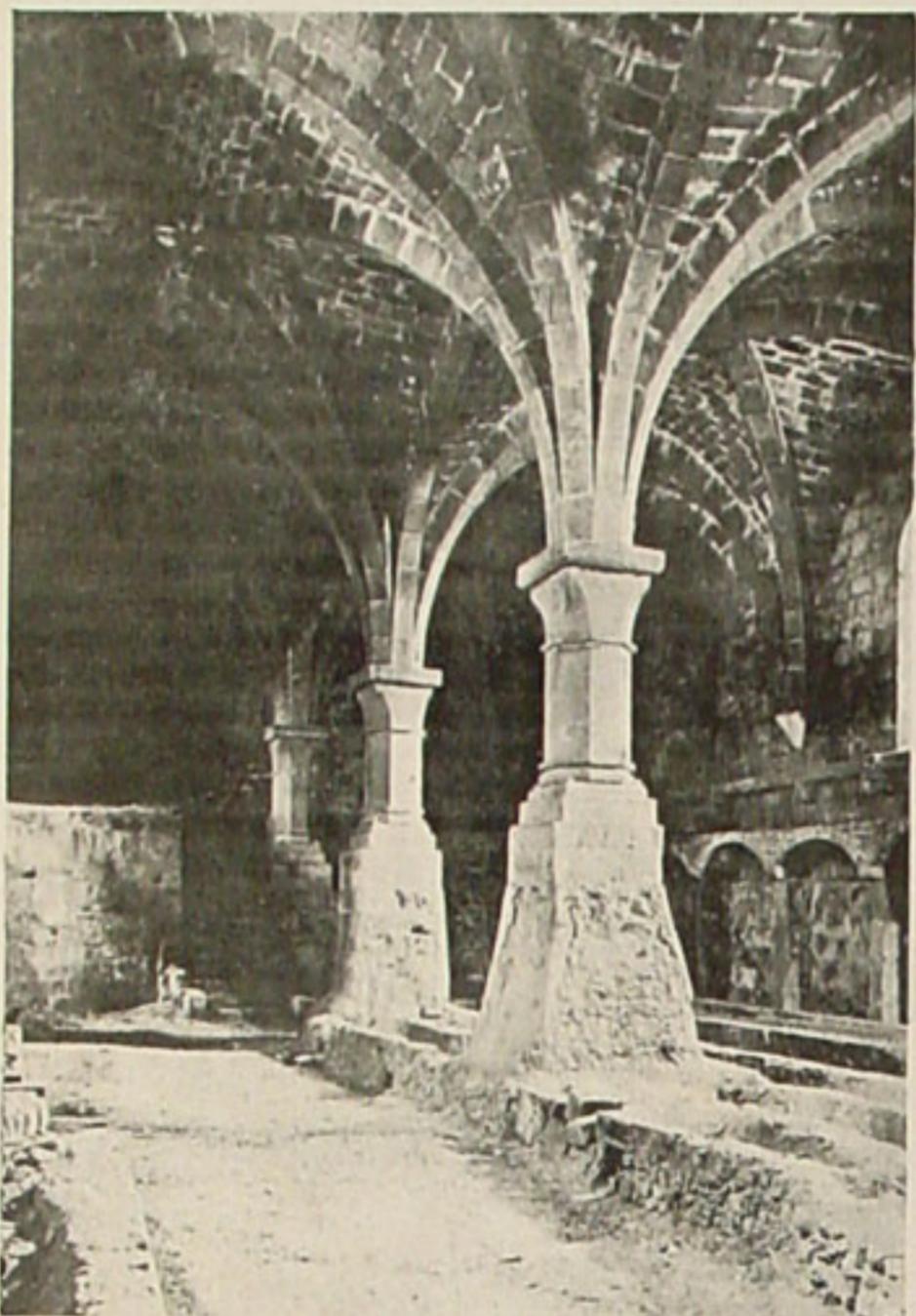

ALA ROMÀNIC-ÒJIVAL.

CÚPULES Y MURALLA POSTERIOR.

extengué la donació als terrenos immediats á la ermita, y posteriorment, encisat de la bellesa del lloch, axf com de la vida exemplar de Poblet y de dos piadosos companys que se li havian agregat, pensà fundarhi un Monastir y al efecte cedió les ermites de Poblet y dilatat espay de terra á Sang de Fontfrède, de la famosa orde del Cistell, en la diòcesis de Narbona. Units á aquest dotze monjos més, passàren á ocupar lo nacent Monastir en 1153, acte que se celebrá ab gran solemnitat.

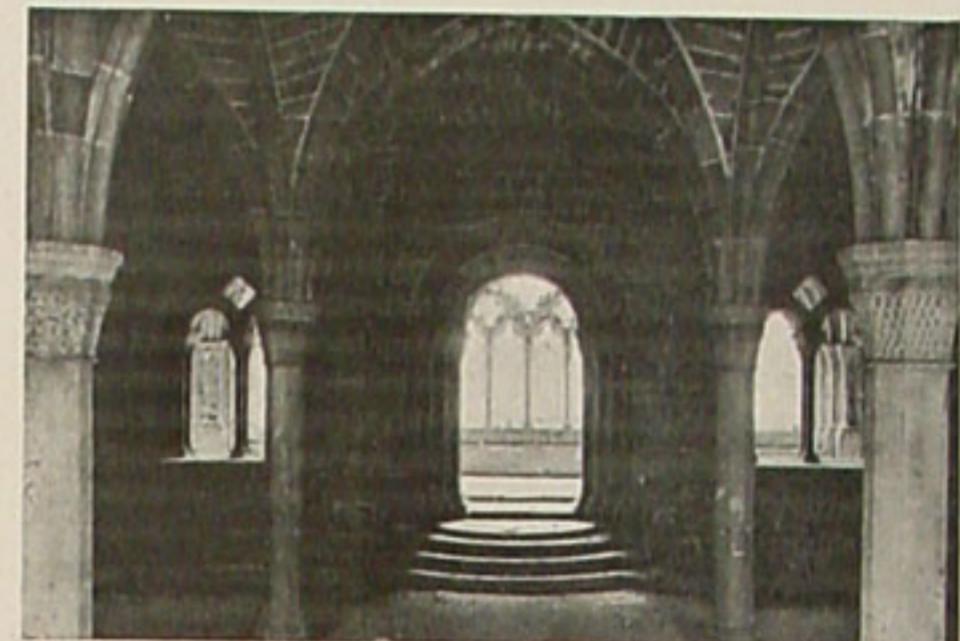

CELLER.

nombrosos pobles y de terres immenses, tant à Catalunya com à Valencia y à Aragó, mereixent esment especial lo famós bosch que cubria les serres velineas al Monastir, de quals arbres centenaris s'estreyan fustes les més estimades. Gosáren ademés de grans preeminencies, essent los vicaris generals de llur Congregació en los reyalmes d'Aragó y Navarra, almayners dels reys d'Aragó, etc., etc.

Los Monastirs de Benifazá à Valencia, de Piedra à Aragó y lo Reyal de Mallorca, foren fills del de Poblet, y alguns dels monjos d'aquest obtingueren les més altes dignitats eclesiástiques.

Poblet fou també lo pantheon dels reys d'Aragó, honor que compartí ab lo Monastir de Sant Creus. Los reyals sepulcres, que ocupaven lo creuer de la iglesia, eran de pur y transparent alabastre de Sarreal, d'estil gòtic florit y de sorprendent efecte. Guardayan les despulles dels reys Alfons I, Jaume I, Pere IV, Joan I, Martí l'Humà, Ferrán I, Alfons V y Joan II, y les de les reyals consortes y in-

INTERIOR DE LA SALA CAPITULAR.

Alfons I continuà afavorint la fundació de son pare Ramón Berenguer, y en son temps fou construïda la actual iglesia major, d'estil romànico-joval y de línies pures y severes, y successivament los demés reys que cenyiren la corona d'Aragó s'esforçaren en enriquir lo monastir ab noves y grandioses construccions y ab tota mena de donatius. D'aquesta manera los abats mitrats de Poblet vinguéren a ésser los més poderosos magnats de llur temps. Foren senyors de

PORTA DAURADA.

BIBLIOTECA.

FONT EN LO CLAUSTRE.

fants, entre ells lo malaurat príncep de Viana. En altres sumptuosos tombes, distribuïdes per les principals dependències del Monestir, descansaven gran nombre de religiosos y de cavallers y dames de les nobles cases de Urgell, Cardona, Moncada, Pinós, Cervera, Ager, Mur, Anglesola, etcétera, etc., quals noms il·lustran la història del principat de Catalunya y reyalme d'Aragó. Hi havia també, guardats en urnes de plata y èbano, cubertes de velluts y damassos, los cosos sagrats de sexanta set sants.

Tres recintes fortificats defensaven lo monument: la tercera muralla, grandiosa fortificació que formava la clausura, fou obra que manà fer Pere IV y s'hi travallà de 1367 á 1377. Entre les magnífiques construccions tancades dins d'aquell clos sagrat hi havia lo preciós palau gòtic, que començà lo rey don Martí pera son us y'l de sos successors, puix Poblet havia estat erigit en Selvi reyal y's veia freqüentat per la presencia dels reys y de la cort.

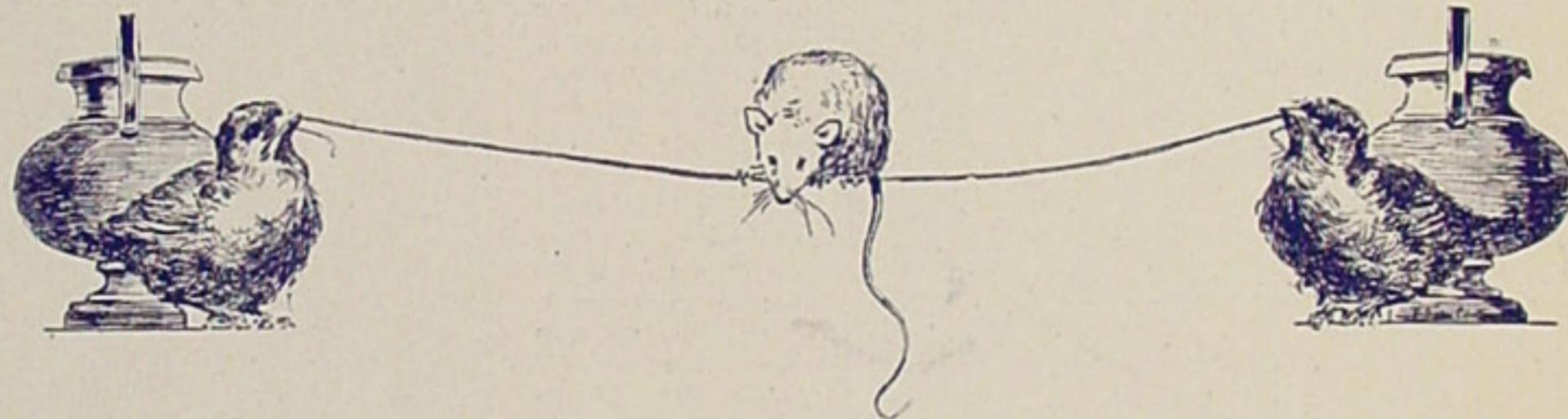
Abundaven en aquells edificis les belleses arquitectòniques y escultòriques, los màrbrics y mosaics, y estaven profusament exornats ab joyes esplèndides y riquissims objectes del culte: pintures, tapiços, fustes rares, pedreries, metalls preciosos, etc., essent molt notable la biblioteca, en quals armaris d'èbano y cristalls de Venecia's guardavan los sis mil vo-

lums que en lo sigle XVII donà don Pere Antoni d'Aragó, duc de Segorb y de Cardona, donatú d'immens valor, puix contenia preuats manuscrits y les més notables obres conegudes, il·lustrades moltes ab gravats y miniatures. Estaven enquadernats tots en marroquí vermell, ab les armes del donador en or sobre les cubertes, y ab cantoneres, tallas y lloms també daurats.

Al exterior, al entorn de la citada muralla, les demés dependències del monestir apareixen com una veritable població, en la que existien tots los recursos pera subvenir á les necessitats de la vida.

Durant los successos revolucionaris de 1835, abandonat pels monjos, lo Monestir fou incendiad y robat, fets trocs sos detalls artístichs y violats bárbarament los sepulcres en busca de joyes y tresors. Posteriorment, l'esperit de destrucció y un mal antés amor al art continuaren durant llarch períoda sa gran ruina, que, pot dirse, iguala á sa passada grandesa. La Comissió de monuments de la província de Tarragona, ab rel molt digne d'elogi, ha procurat, en nostres dies, recursos y emprès obres de conservació pera deturar lo total enderrocamen de tan respectables despulls.

ANTONI MASSÓ

EPOCA NOVA

HA començat l'época nova,
lo sol s'axeca triomfal.
Companys,
los que teniu l'ànima jove,
los que no'n envelleix lo fret dels anys
demnos una bona encaxada
y mirém fit á fit la llum sagrada.

Armemnos de valer, qu'ens mancarán
á bon segur les forces; es ben ferma
la lluya del pervindre.
Los que vindrán
quan tots nosaltres tocarém á terme
nos dirán vells y á cops nos befaran!
Cal, donchs, no caure pas, que's pot ser jove
ab cabells blanxs y tot, dintre una época nova,

Fem camí, sols ó junts; plens d'esperit,
buscant la Veritat cantemla tots nosaltres,
axis travessarém la tenebrosa nit
que'ns vol privar de veure'l jorn dels altres.
Predicant la Rahó, pensadors y poetas,
parlarém del Demà com inspirats Profetas.

Cal que'ns fem forts; l'época vella
al cor dels homes ha deixat ver.
Cal que hi posém sahor novella
que'ls mals d'Atoya venen d'Akira.

Caurán ciutats y s'esfondrà grans pobles,
s'encendrà'l Món ab l'ira del combat;
donchs bé, cal que guíem les forces nobles
y agermaném la pobra Humanitat.
Cal tot axó, que cayga en exa brega
tot lo dolent que per si sol no cau.
Del ayre corromput qu'ara'ns ofega
netejém lo cel blau.

Profetisém la Pau, apòstols de les gents,
corrent de cap á cap la Terra benehidida,
escampém Llevor nova á quatre vents
cantant lo Bé, la Llibertat, la Vida.

Ab ulls serens y ben alçat lo front
cantém plens d'Art y d'Esperit pel Món:

Qué hi sá que'ls cechs se befin de nosaltres,
pobra gent, si'ls hi manca l'Esperit?
Nosaltres reviurém potsé en los temps dels altres;
ells morirán per sempre més, d'oblit.

Cantém, companys, ab l'Esperit ben jove,
lo sol es triomfant y'ns besa'l front:
ha començat l'época nova:
prediquemla pel Món.

RAFEL NOGUERAS Y OLLER

no hi tornarien mai més, valdament hi compareguessen tots los llops de la muntanya.

Es lo cas, que al cap d'alguns dies li doná la gana á nostre llop de fer una passejada per aquells volts, hon lo mentider pastor sols enjegar les seves ovelles.

Y ja fillets de Deu, quan lo vayet oír les dues llumenetes dels ulls del lloparás que se li atançava! «¡Lo llop, lo llop!» — cridava ab totes les forces de sos pulmons — «¡socors, socors, per amor de Deu!» — hi tornava ab los ulls plens de llàgrimes...

Mes tot fou en và: ni una ànima viventa compagueré á la seva ajuda.

Les ovelles, que de lluny vegecen venir á la fera, escampades d'aquí d'allà, s'arrencaren á fugir per aquells rostos avall, de dret á la seva corralada...

Lo pobre vayet, que no aná tant lleuger com les seves ovelles, fou aconseguit pel llop famolench, qui feu d'ell una festassa ben grossa.

Si volts ésser escoltat
digas sempre la veritat.

R. M.

BIBLIOGRAFÍA

(En aquesta secció donarà compte de tots los llibres que'n envien autors ó editors.)

SOTA TERRA. Excursió espeleoloch-geològica al Priorat, Muntanyes de Prades y del Panadés, per Moisés Nerbert Font y Sagüé. — (Conferència llegida'l dia 29 de desembre de 1899.) — Barcelona. Tip. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20.

Com totes les obres de Mossén Font, es lo folleto que ha tingut la èmabilitat d'enviarnos lo seu autor, de les que no es possible llegir á estones. L'interès que desperta al llegidor fa que no deixi'l llibre fins acabar y que encara, assega, torni á llegir quelcom de lo que'n esplica l'ilustrat excursionista.

Es una gran obra la popularització de la ciència espeleològica, y creyem que la conferència que'n ocupa, al ésser coneguda dels que no pogueren sentirla llegir al seu autor en lo local del Centre Excursionista, valdrá á nostre simpàtich amic les més corals felicitacions dels aymadors de les ciències.

Reba, mentrestant, la més modesta de aquesta Redacció.

CALENDARI CATALÀ per l'any 1901, colecciónat y publicat per Joan Bta. Batlle. — «L'Arxiu», carrer de la Tapineria, n.º 48. — Barcelona.

Tant xamós y atractiu com lo de aquest any no ho havia estat cap dels anteriors calendaris cata-

lans editats per «L'Arxiu», y axó que'l senyor Batlle té la mà trencada en aquests assumptes, per lo quèls altres se feyan llegir per si sols.

Aquest, tant per sa elegant presentació, com per la valua dels escriptors que firman los travalls quèl componen, creyem que atrevarà molt la atenció dels aymants de la bona literatura y contribuirà á purificar lo gust del nostre poble, puix resulta una bona mostra de la riquesa y vitalitat de les lletres patries.

CALENDARIO MARIANO, en obsequio de la Purísima é Inmaculada Virgen María Madre de Dios para el año 1901, por la Academia Bibliográfico-Mariana. — Lérida. — Imprenta Mariana. — 1900.

Coneguts son de sobres los calendaris que dona á llum aquesta importantíssima Academia que honra á la ciutat de Lleida, y per lo tant completament en và entretenirnos en fer lo seu elogi. Tan sols esmentarém los noms dels distingits literats que hi han col·laborat, entre'ls qui figuraren les poetesses Na Trinitat Aldrich y Na Josefa Amer y Penya. Publica hermosos travalls de don J. A. Brugulat, don Enrich García Bravo, don Narcís Díaz de Escobar, d'En Ramón Farré y d'alguns altres.

AFORÍSTICA MÉDICA POPULAR CATALANA, confrontada ab la de altres llengües, per Oleguer Miró y Berrús, metge de Manresa, soci delegat del Centre Excursionista de Catalunya. — Manresa. — Impremta de Anton Esparré, Placeta de Santa Llucia, 1900.

Es aquesta una abundosa col·lecció de proverbis y aforismes populars catalans (en nombre de 1037), referents á la salut, malalties, remeys, etc., distribuïts en vint seccions, il·lustrats los més ab notes y cites d'aforismes y sentencies de diversos autors, ó populars en altres nacions.

La col·lecció aforística va precedida d'un discurs-próleg, que fou llegit per son autor en la Societat Mèdica Farmacèutica dels Sants Cosme y Damí, travall d'una imponente valua científica, no sols baix lo punt de vista del Folk-lore, sinó també en lo que's relaciona ab la Medicina.

Aquest volum, qual elegància y bongust tipogràfichs honran al mestre estamper de Manresa senyor Esparré, forma'l tomo VIII de la interessantissima Biblioteca Popular del Centre Excursionista de Catalunya en la secció titulada «Folk-lore Català».

L'espai de que podém disposar no'n permet un análisis d'aquesta obra; limitantnos á felicitar per ella á son autor lo doctor Miró, y á consignar que les lletres patries estan de enhorabona quan se publican llibres del interès contingut y tendencias de aquesta Aforística Mèdica.

CURIOSITATS

Y PASSATEMPS

XARADA

*Segona es hu repetida
dades vegades la quarta,
hu tres dos es un poblet
mes ciutat americana.*

*La quatre es quatre segona
en la castellana parla
y tot dos es fet per cegos
ó per vistes molt cansades.*

SALT DE CABALL

tro-	tre-	ser	per-	vi-	per-	m'a-	mar-
a hm	pa:	da	van,	ayo	ga	da	na;
s'hí	vém	que'l	pot	ca-	La	a-	ni-
dol	tas-	mil	lo	La	ra	do-	xi-
a-	sos	tra	món	a	món	l'a-	vém
tat	de	y	pe-	mi-	vi	ca a-	no'n
gros-	mar-	so'n	si-	al-	cri-	tro-	que
te	un'	sars	ga	da	bor,	ira	le-

Comensa á la cassilla (1) y acaba á la (64).

SEMBLANSES

- 1.º En què s'assembla un dipòsit de most á un fumador?
- 2.º Y l'eyna ab que'm pentino á una aquarela?
- 3.º Y un estotx al butxi de Fransa?
- 4.º Y un fuster á qui equivoca les solucions de LA IL·LUSTRACIÓ LLEVANTINA?

SOLUCIONS ALS PASSATEMPS DEL NÚMERO PASSAT

XARADA. — Cantadora.

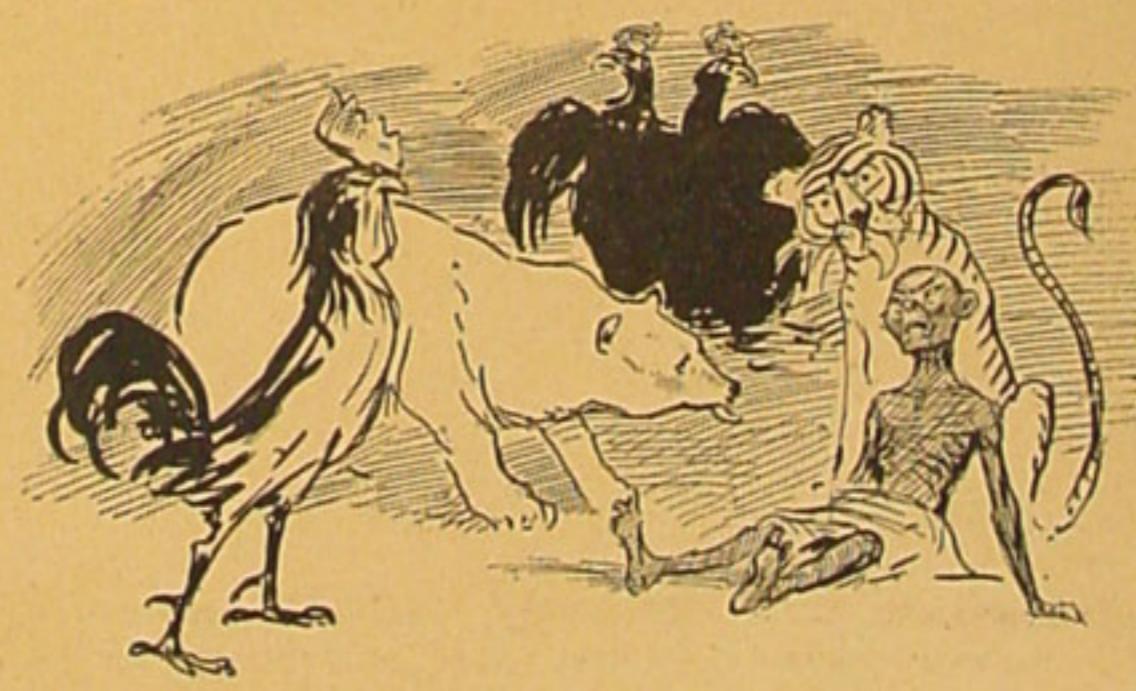
ROMBO. —

M	F	A	M
F	O	LL	A
M	A	LL	O
I	R	R	C
A	C	A	A

SALT DE CAVALL. — A la voreta del mar me posí á considerar sobre la vostra fermesa, y á les ones consultí, y boy baix me varen di que es tot mudança en la terra, y l'amor es en substància constant en la inconstància.

Moxiganga política. — La llibertat y la reacció ..

Qui li dona la primera caixalada?

MATANSA D'ARMENIS CRISTIANS

SUMARI DEL NÚM. 4.

GRAVATS: A bordo, dibuix de J. Llaverías. — Diada de Santa Llucia: Tornant de la fira, dibuix de A. Utrillo. — Francisco Soler y Rovirosa (retrato). — Decoracions d'en Francisco Soler y Rovirosa: Teatre Circo, Madrid: «El testamento de un brujo», 1874; Teatre Lírich, Barcelona: Sala gòtica, 1880; Teatre Puerto Rico: Casa pobre, 1877; Teatre Principal, Barcelona: «Clorinda», 1880. — Present de missa nova, estola bordada per la Srta. D.ª F. B. de V., segons progete d'en Alexandre de Riquer. — Lo bisbe Aguilar (retrato). — Lo Dr. Robert llegint lo discurs inaugural del present curs á l'Atenéu Barcelonés. — Mtre. Celestí Sadurní (retrato). — Arts industrials: Armari de la casa G. Homar. — Don Buenaventura Pöllés, president de la «Unió Velocipédica Espanyola» (retrato). — Qüento ilustrat, per Auriban. — Caricatura.

TEXT: Crónica de Catalunya, per Ferrán Agulló. — La torra de Sant Gervasi, per E. Boixet (ilustracions de A. Mestres). — Lo pont del diable (poesía), per Ignaci Soler y Escofet (ilustració de F. Sardá). — Després de missa nova, per Norbert Font y Sagué, Pvre. — Perfil biogràfic del Ilustríssim senyor Dr. D. Francesch Aguilar y Serrat, per Jaume Collell, Pvre. — Nostres gravats. — Trovalles arquitectòniques, per Joseph Pellicer de Dou y Pagés (ilustracions fotogràfiques). — Sport, per J. Elías Juncosa. — Qüentos de per tot arréu, per R. M. — Revista de teatres, per L. F. — Bibliografia. — Curiositats y passatemps. — Anuncis.

MÚSICA: Tot fent vía, cançoneta per Celestí Sadurní.

ANUNCIS

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

(ÚNICA ILUSTRACIÓ CATALANA)

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA

DE

Catalunya, Valencia, Balears y Rosselló.

Rambla de las Flors, 20, primer.

CADA NÚMERO UNA PESSETA

Mig any..... 11 pessetes.

Un any..... 20 "

Extranger.

Un any..... 25 franchs.

A Cuba, Puerto-Rico, Filipines y demés païssos de l'Amèrica llatina, fixaran los preus los senyors corresponsals.

Pagos á la bestreta.

COLECCIO COMPLERTA

DE

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

(primera època.)

Se trova de venda á n'aquesta Administració al preu de

CINCH PESSETES.

ARTÍSTIQUES TAPES PERA GUARDAR

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

apropiades pera Casinos y Biblioteques.

PREU 4'50 PESSETES.

Se venen á n'aquesta Administració y á casa de nostres corresponsals.